

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Validəynlərə
xəbərdarlıq:
bu hədiyyələri
alarkən
diqqətli
olun!
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 27-29 dekabr 2025-ci il Şənbə № 237 (8847) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Sərnişinlərimizin qanı batırılır? -
Təyyarə qəzasının istintaqı uzanır

Birgə rəyde hava gəmimizin vurulduğu bir daha təsdiqləndi - Rusiya nə edəcək?

yazısı səh.4-də

Rusiyadakı azərbaycanlılara
Donbasa görə hücum

yazısı səh.6-da

Türkiyəyə qarşı o yasaq
götürülsə... - Bakı üçün fürsət

yazısı səh.7-də

Kremldən ermənilərə "sizinləyik"
mesajı - Bakıya təhdid

yazısı səh.8-də

Paşinyana yeni rəqib -
Petrosyan gör kimi
qabağa "itələdi"

yazısı səh.8-də

Parlamentdə mühüm
müzakirələr, təkliflər

yazısı səh.11-də

Azərbaycana qarşı yeni
həyasızlıq - Aİ 95 xofu

yazısı səh.5-də

Taksilər avtobus zolağına
buraxıla bilər

yazısı səh.2-də

2025-də Azərbaycana
ən çox pul köçürən ölkə

yazısı səh.15-də

"Dağlıq Qarabağ" boyda
əraziyə görə 100 min ölü

yazısı səh.14-də

Bakı "boğulur", əhalini
bölgələrə necə qaytaraq?

yazısı səh.13-də

ABS DÖVLƏT KATİBİ BAKIYA GƏLİR? - ZƏNGƏZURLA BAĞLI YENİ GƏLİŞMƏ

Ağ Ev rəhbərliyi tezliklə "Tramp marşrutu"nun açılışını edə bilər; "dəhlizə fevralda formal olaraq start veriləcək" gözləntisi

"JEK"lər tarixə qovuşur - Hökumətdən hazırlıq

Sovetdən qalan qurumların yerinə MMC-lər yaradılır, amma xidmətlərin bahalaşması da gözlənilir - fərqli rəylər

yazısı səh.3-də

Zahid Oruc

Deputatdan
sərhəd
açıqlaması:
"Ona görə
bağlıdır ki..."

yazısı səh.6-da

Fazil Mustafa:

"Bu şəxslər
tıxaca görə
bazar günü
işləsin"

yazısı səh.3-də

Siyavuş Novruzov

"Xaricdə oturub
insanları
mənəvi terrora
məruz
qoyurlar"

yazısı səh.3-də

Prezident bir qrup idmançıya ev verdi - SİYAHİ

Prezident İlham Əliyev 2025-ci ildə yüksək nailiyyətlər qazanmış bir qrup idmançıya və idman mütəxəssisinə yeni mənzillərin orderlərini təqdim edib.

Musavat.com xəbər verir ki, orderlər Şəmsi Səfərliyə, Bəy-yükxanım Astanovaya, Morteza Validariyə, Mehran Həmidzadəyə, Malik Həsənovaya, İmamverdi Məmmədova, Rəmil Vəliyevə, Tofiq Əliyevə, Oqtay Abdullayevə, Nureddin Məmmədova, Solmaz Adilovaya, Ülvi Qənizadəyə, Murad Məmmədova, Rəmil Cəfərova, Aygül Abdullayevaya, Yelizaveta Rubana, Xəy-yam Orucova, Elnur İbrahimə, Taleh Nəğizadəyə, Nərin Kəzi-movaya və Fərid Tağızadəyə təqdim olunub.

Asbest və şifer qadağan edildi

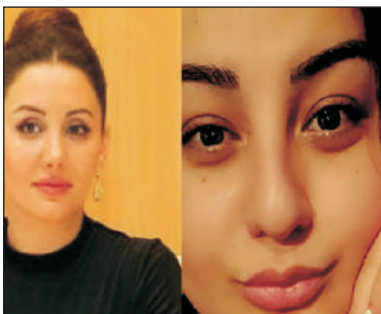
Azərbaycanda mülki dövrüyyədə olmasına yol verilməyən əşyaların siyahısı genişləndiriləcək. Bu məsələ Milli Məclisin plenar iclasında müzakirə edilən "Mülki dövrüyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövrüyyədən çıxarılmış) əşyaların siyahısı haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsində öz əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, asbest və tərkibində asbest olan materiallar Mülki Məcəlləyə uyğun olaraq mülki dövrüyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövrüyyədən çıxarılmış) əşyaların siyahısına əlavə ediləcək.

Bildirilib ki, asbest uzun illər ərzində sənayenin bir çox sahələrində (sement, kimya, izolyasiya, kağız sənayesi və sair) və tikintidə geniş istifadə olunan mineral tərkibli materialdır.

Vurğulanıb ki, elmi araşdırmalar onun insan sağlamlığı üçün ciddi təhlükə yaratdığını sübut etdikdən sonra bir sıra ölkələrdə asbest və asbest tərkibli məhsulların istifadəsi qadağan edilib. Asbest liflərinin havaya qarışaraq nəfəs yollarına daxil olması müxtəlif xəstəliklərin, o cümlədən ağciyər xəstəliklərinin yaranma riskini artırır. Bu səbəbdən asbestin istifadəsinin məhdudlaşdırılması və tamamilə qadağan edilməsi ictimai sağlamlığın qorunması baxımından mühüm addım hesab olunur. Qanun layihəsi birinci oxunuşda təsdiqlənib.

Keçmiş bələdiyyə sədri haqda qərar verildi

Binəqədi rayon bələdiyyəsinin keçmiş sədri Aytac Əliyeva və bacısı İlknur Əliyevanın (Turkut) cinayət işi üzrə hökmdən verilən kassasiya şikayəti üzrə məhkəmə iclası keçirilib.

APA xəbər verir ki, dünən Ali Məhkəmədə hakim Hafiz Nə-sibovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə qərar elan olunub.

Qərara əsasən, İlknur Turkutla bağlı kassasiya şikayət təmin edilməyib. Aytac Əliyevanın kassasiya şikayəti isə qismən təmin edilib. Belə ki, ona Cinayət Məcəlləsinin 308.1-ci maddəsi üzrə elan olunmuş ittiham xaric edilib. Qərara əsasən, Aytac Əliyevaya qəti olaraq 2 il 6 ay müddətinə vəzifə tutmaq hüququndan məhrum edilməklə, 6 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrumetmə cəzası verilib.

Qeyd edək ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə Aytac Əliyeva 7 il müddətinə, İlknur Turkut isə 6 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. İlknur Turkut məhkəmə zalında həbs olunub. Hökmdə qeyd olunub ki, Aytac Əliyeva 3 il dövlət işində çalışıb.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin qərarı ilə hökm qüvvədə saxlanılıb.

Xatırladaq ki, Binəqədi rayon bələdiyyəsinin keçmiş sədri Aytac Əliyeva bacısı İlknur Əliyeva (Turkut) ilə birgə qızıl alveri etmək məqsədilə vətəndaşlara qarşı 1 milyon manata yaxın dələduzluqda təqsirləndirilib.

Onlar barəsində Cinayət Məcəlləsinin 178.3.2-ci (Dələduzluq, külli miqdarda ziyan vurmaqla törədildikdə) maddəsi ilə cinayət işi başlanılaraq barələrində həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Taksilərə "yaşıl işıq" - avtobus zolağına buraxıla bilər

"Təklif edirəm ki, Bakı şəhərində rəsmi platformalarda qeydiyyatda olan taksilərə avtobus zolaqlarından istifadə hüququ verilsin. Hesab edirəm ki, bu addım nəqliyyatın intellektual idarə olunmasını gücləndirəcək, tıxac yükünü azaldacaq və vətəndaş məmnunluğunu artıracqdır".

Modern.az xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin plenar iclasında deputat Vəlif Qafarov çıxışında deyib. O "Avtomobil nəqliyyatı haqqında" qanuna əsasən, taksilərin ictimai nəqliyyat vasitəsi sayıldığını və

beynəlxalq təcrübədə bu modelin geniş şəkildə tətbiq olunduğunu qeyd edib.

Deputat qanunvericilikdə müvafiq dəqiqləşmələr aparılmalı və parklanma xidmətlərinə nəqliyyatı haqqında" qanuna əsasən, taksilərin ictimai nəqliyyat vasitəsi sayıldığını və

Azərbaycanda internet bahalaşacaq

Artan inflyasiya, yüksələn xidmət və logistika xərcləri fonunda internet tariflərinin gələn il bahalaşması bəzi ölkələrdə artıq müşahidə olunan qiymət artımları Azərbaycan da oxşar addımların atıla biləcəyi ehtimalını gücləndirir. Bəs 2026-cı ildə internet tariflərinin artırılması gündəmə gələ bilərmi?

Bu barədə KONKRET.az-a açıqlama verən Azərbaycan Qiymətləndiricilər Cəmiyyətinin sədri Vüqar Oruc bildirib ki, internet tariflərinin bahalaşması təkcə Azərbaycanla bağlı məsələ deyil.

Onun sözlərinə görə, dünyada baş verən global maliyyə prosesləri və inflyasiya bütün sahələrdə xərclərin artmasına səbəb olur:

"Zaman keçdikcə məhsulların, xidmətlərin, logistika xərclərinin, eləcə də işçilərin əməkhaqlarının artması operatorların ümumi xərclərinə təsir göstərir. Bu da tariflərin yüksəlməsi ilə nəticələnir".

V.Oruc qeyd edib ki, 2025-ci ildə bir sıra qonşu ölkələrdə internet tariflərində 10-40 faiz aralığında artımlar qeydə alınıb:

"Ən ciddi artım qardaş Türkiyədə müşahidə olunub. Son iki ildə bu ölkədə internet tarifləri təqribən 40 faiz bahalaşmış. Rusiya, Ermənistan və Gürcüstanda isə qiymət artımı 10-20 faiz civarında olub. Bu proses təbii hesab edilir".

Ekspertin sözlərinə görə, əvvəlki illərdə də bəzi provayderlər qiymət artımına gediblər:

"İnternet paketləri 18 manatdan 25 manata, 25 manatdan isə 30 manata qaldırılıb ki, bu da 30-40 faizlik artım deməkdir".

Vüqar Oruc 2026-cı ildə də internet tariflərində artım ehtimalının olduğunu bildirib. Onun fikrincə, ötən il ciddi bahalaşma baş verdiyi üçün növbəti ildə kəskin artım gözlənilir:

"Ehtimal edirəm ki, artım təqribən 20 faiz civarında ola bilər. Məsələn, 25 manatlıq paketlərin 30 manata, 30 manatlıq paketlərin isə 35 manata yüksəldilməsi mümkündür".

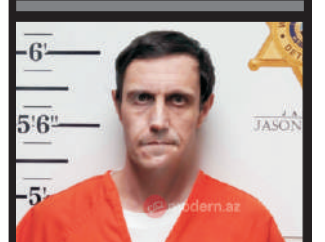
DYP həftəsonu səfərə çıxanlara müraciət etdi

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi həftəsonu səfərə çıxanlara müraciət edib. Bu barədə İdarədən məlumat verilib.

Hazırda ölkə ərazisində əlverişsiz hava şəraiti müşahidə olunur. Gecə və səhər saatlarında havanın yağmurlu olması, bəzi dağlıq ərazilərdə yolların buz bağlanması isə yollarda qəza riskini əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi həftəsonu xüsusilə respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarında hərəkət intensivliyinin artacağını nəzərə alaraq, şəxsi avtomobillə səfərə çıxan, eləcə də yük və sərnişin daşıma fəaliyyəti göstərən sürücülərə əlverişsiz hava şəraitində daha diqqətli olmağı, mümkün qədər günün işıqlı vaxtı yol çıxmağı, sürət həddini nəzarətdə saxlamağı, şinləri qış mövsümünə uyğun olmayan avtomobillərdən mümkün qədər istifadə etməməyi, nasaz nəqliyyat vasitələri ilə yola çıxmaqdan çəkinməyi tövsiyə edir.

Hər bir yol hərəkəti iştirakçısını onların mənzil başına təhlükəsiz çatması üçün DYP tərəfindən həyata keçirilən qabaqlayıcı tədbirlərə dəstək olmağa, səfərlərimizin xoş təəssürlərlə yadda qalması üçün qaydalara qeyd-şərtsiz əməl etməyə çağırırıq!

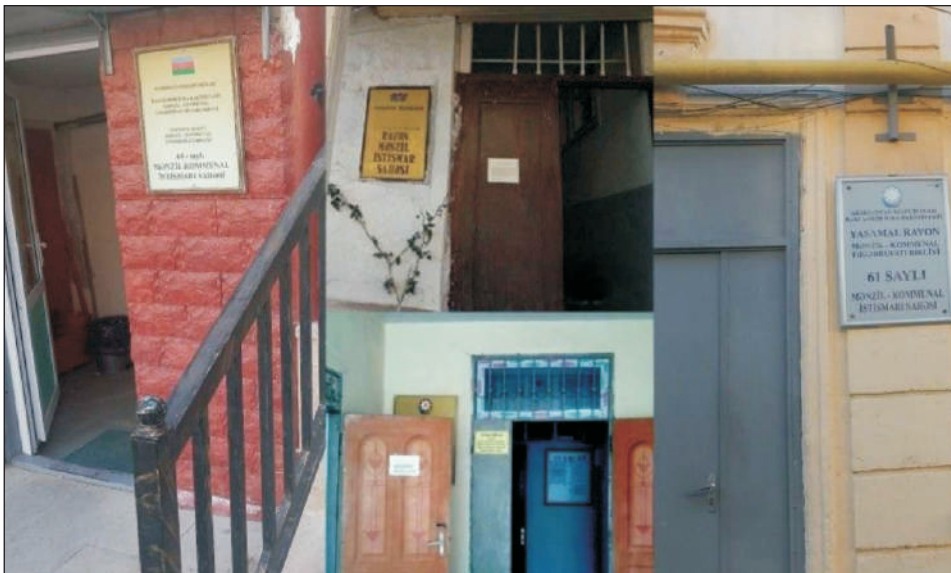
Həmyerlimiz ABŞ-nin "qara siyahısı"na düşdü

ABŞ Daxili Təhlükəsizlik Departamenti ABŞ İmigrasiya və Gömrük Xidməti tərəfindən saxlanılan cinayətkar əcnəbilərin onlayn məlumat bazasını yeniləyib.

Modern.az xəbər verir ki, Agentlik həmin siyahıdakı şəxsləri "pislər arasında ən pisi" adlandırır. 2025-ci ilin yekunları ilə bağlı bu siyahıya Azərbaycan vətəndaşı da daxil edilib. Belə ki, 44 yaşlı Seymur Əliyev ABŞ-in Knetukki ştatında saxlanılıb. Hazırda həbsdə olan həmyerlimiz hücum, polis təqibindən qaçma, sürücü vəsiqəsi olmadan maşın idarəetmə, sürət həddini aşma maddələri ilə ittiham olunur. Qeyd edək ki, siyahıda 18 Rusiya, 27 Ukrayna, 22 Ermənistan və iki belaruslu daxil edilib.

"JEK"lər tarixə qovuşur - hökumətdən hazırlıq

Sovetdən qalan bu idarələrin yerinə MMC-lər yaradılır; amma xidmətlərin bahalaşması gözlənilir

Azərbaycan hökuməti yerli icra hakimiyyəti başçıları-nın tabeliyində fəaliyyət göstərən mənzil-kommunal təsərrüfatı müəssisələrinin işini təkmilləşdirmək məqsədilə yeni təşəbbüs irəli sürüb. Baş nazir Əli Əsədovun imzaladığı qərara əsasən, indiki MİS-lərin (JEK) bazasında vahid mənzil-kommunal təsərrüfatı müəssisəsi (MMC) yaradılacaq.

Məsələn Nocomment.az-a şərh edən hüquqşünas Natiq Ələsgərov bu addımın inzibati səmərəliliyi artırmaqla yanaşı, vətəndaşlara göstərilən xidmətin keyfiyyətini də yüksəldəcəyini hesab edir: "MİS-lərin vahid MMC-lərə birləşdirilməsi xidmətlərin standartlaşdırılmasını təmin edəcək, resursların idarə olunması daha şəffaf olacaq. Lakin hüquqi çərçivə aydın şəkildə müəyyən edilməlidir ki, vətəndaş və xidmət təminatçısı arasında mümkün mübahisələr minimuma endirilsin".

Hüquqşünasın sözlərinə görə, vahid MMC-lərin yaradılması kommunal ödənişlərə təsir göstərə bilər: "Əgər vahid MMC real səmərəliliyi təmin edə bilirsə, artım məcburi olmayacaq. Lakin strukturlaşma xərcləri və texniki modernləşdirmə səbəbindən ilkin mərhələdə müəyyən dəyişikliklər gözlənilir".

N.Ələsgərov qeyd edib ki, yeni MMC-dən vətəndaşlar xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəlməsini, şəffaf ödəniş və resurs istifadəsini, standartlaşdırılmış tarifləri və hüquqi qorunmanı gözləyirlər: "Ümumilikdə, vahid MMC-lərin yaradılması Azərbaycan mənzil-kommunal təsərrüfatında modernləşməyə doğru ciddi addımdır. Düşünürəm ki, MİS-lər tamamilə ləğv olunmayacaq, lakin vahid idarəetmə sistemi altında fəaliyyət göstərəcək. Bundan başqa, kommunal ödənişlərin dəyişməsi mümkündür, lakin şəffaflıq prinsipləri və vətəndaş hüquqlarının qorunması əsas prioritet olaraq qalacaq. Bu təşəbbüs həm də uzunmüddətli perspektivdə xidmətin səmərəliliyini artırmaq, regionlarda yaşayış standartlarını yüksəltmək və vətəndaş məmnuniyyətini təmin etmək məqsədini güdür".

Deputat Azər Badamov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, məqsəd qurumun ləğvi ilə bağlı yox, onun fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsi, müstəqilləşdirilməsi və şəffaflığın artırılmasıdır: "Bu baxımdan, MMC-nin yaradılması ilk növbədə bu qurumun fəaliyyətinin şəffaflaşdırılması istiqamətində atılan addımdır. Yeni bu dəyişiklik ödənişlərin rəqəmsallaşdırılmasına, fəaliyyətin dəqiq çərçivələrinin müəyyən edilməsinə, MMC-nin maddi vəziyyətinin yaxşılaşmasına və daha effektiv fəaliyyət göstərməsinə imkan verəcək".

Onun sözlərinə görə, MMC-lər daha müstəqil olacaq, çünki yeni yaradılacaq nizamnamədə vahid mənzil-kommunal MMC-nin daha effektiv fəaliyyət göstərməsi nəzərdə tutulur: "Yeni MMC-lərin özünün müstəqil hesabları olacaq, yığılan vəsaitlər həmin hesablarda cəmləşəcək və kommunal xidmətlərin görülməsinə xərclənəcək. Bu baxımdan müvafiq qərar MİS-lərlə bağlı cəmiyyətdə yaranmış narazılıqları aradan qaldıracaq və daha effektiv fəaliyyət göstərən bir qurumun formalaşmasına imkan verəcəkdir".

İqtisadçı Xəlid Kərimli isə hesab edir ki, ideya olaraq hökumət dəyişiklik etmək istəyir. Onun sözlərinə görə, nəticəni real implementasiyadan sonra görmək mümkün olacaq:

"Qərarın nəticəsini yalnız real təbiiqlərdən sonra görə biləcəyik. Müəyyən dəyişikliklər olacaq. Məqsəd strukturdakı çevikliyin artırılmasıdır çünki vahid idarəetmə yaradılır. İdarəetmənin təkmilləşməsi ilə yeni standartlar yaran bilər, ödənişlər şəffaflaş bilər, çünki ödənişlər rəqəmsal formada həyata keçirilir bilər. Bu məsələlər həll olunacaqsa, yaxşı olacaq, əks halda ad dəyişikliyi xüsusi nəticələrə gətirib çıxarmayacaq. "JEK"lər ucuz xidmət göstərirlər, xüsusilə dövlət mülkiyyətində olan binaların xidmətləri çox aşağı qiymətlə həyata keçirilir. Bu baxımdan, qiymətlər bahalaşa bilər. Lakin bu, fərmanla bağlı deyil, dəyişikliklərin nəticələrindən asılı olacaq".

Yada salaq ki, 2009-cu ildən qüvvəyə minmiş Mənzil Məcəlləsinə əsasən, mənzil istismar sahələri artıq hüquqi baxımdan mənzil fondunun idarə edilməsində rol oynamır və bu səlahiyyətlər hazırda bələdiyyələrə məxsusdur. Yeni məcəlləyə görə dövlət mənzil fondu müvafiq dövlət orqanları tərəfindən, bələdiyyələr tərəfindən idarə olunur. Özəl mənzil fondunu isə mülkiyyətçi özü və ya onun seçdiyi idarəedici təşkilat idarə edə bilər. Özəl mülkiyyət sahibi istəyirsə, mənzil istismar sahəsi ilə müqavilə bağlayaraq onların xidmətlərindən istifadə edə bilər. Əks halda, bu tip ödənişlərin tələb edilməsi qanunsuz sayılır.

Onu da deyək ki, Mənzil Kommunal İstismar Sahələri-nin vətəndaşlardan məişət tullantılarının daşınması və yaşayış yeri üçün nəzərdə tutulan xidmət haqqı olaraq kommunal xidmət tutmaq haqqı var. Bu, Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına əsasən tənzimlənir. Bu il Tarif Şurası tərəfindən də dəyişiklik edilib. Məişət tullantılarının daşınması haqqı adambaşına aylıq 1 manat müəyyən edilib. Sahəsindən asılı olaraq hər kvadratmetri 2 qəpik olmaqla da xidmət haqqı tutulur.

■ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Fazil Mustafa: "Bu şəxslər tıxac görə bazar günü işləsin"

"Azərbaycanda sürüşkən iş rejiminə keçirilməsi, hətta bir sıra müəssisələr üçün bazar gününün iş günü olması təklif edilib".

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin iclasında parlamentin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fazil Mustafa deyib. Deputat bildirib ki, tıxac probleminin həlli ilə bağlı müxtəlif istiqamətlərdə düşünməliyik:

"Bəzi ölkələrdə iş saatları səhər 7-də başlayır və 16:00-da başa çatır. Elə müəssisələr var ki, onların bazar günü iş rejiminə keçməsi mümkün ola bilər. Məsələn, banklar və başqa sektorlar iş günü çalışmaya bilərlər. Bu yaxınlarda yayımlanan bir reportajda dövlət qulluqçularından biri müsahibəsində qeyd etmişdi ki, "mən 8 saat rəsmi işlə işləyirəm, 4 saat isə tıxac üçün işləyirəm". İnsanların böyük əksəriyyəti işə çatmaq üçün evdən 2 saat əvvəl çıxır, geri qayıdarkən də 2 saat vaxt itirir. Ona görə Bakının tıxac problemi həll olunana qədər vətəndaşların vəziyyətini yüngülləşdirmək üçün müəyyən addımlar atıla bilər. Əgər bir insan sübut edərsə ki, işə gəlmək üçün yolda 2 saat vaxt itirir, heç olmasa ona işdən 1 saat tez çıxmaq imtiyazı nəzərdə tutulmalıdır. Bu, həm insanların işə daha keyfiyyətli yanaşması, həm də ümumi əmək məhsuldarlığı baxımından olduqca faydalıdır. Düşünürəm ki, hazırda Bakının tıxac probleminin həlli doğrudan da çətinidir. Avtobusların hərəkəti və digər nəqliyyat məsələləri tənzimlənməlidir".

"Xaricdə oturub insanları mənəvi terrora məruz qoyurlar"

"Bu qanun layihəsi xaricdə oturub Azərbaycan əleyhinə iş aparan, hansısa məqsədlərlə gedib sığınacaq alan şəxslərlə bağlı tətbiq olunmalıdır. Bu, söz azadlığının məhdudlaşdırılması deyil".

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin iclasında "Informasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" qanun layihəsinin müzakirəsi zamanı deputat Siyavuş Novruzov deyib.

Deputat bildirib ki, xaricdə oturub heç bir məsuliyyət daşımadan insanları təhqir etmək və onları mənəvi terrora məruz qoymaqla bağlı Cinayət Məcəlləsində ağır maddə olmalıdır:

"Bununla bağlı prokurorluq orqanları müəyyən işlər qaldırıblar. Bu daha da genişlənməli və həmin şəxslər Azərbaycana gətirilib qanun qarşısında cavab verməlidir. Bir qrup insan hesab edir ki, danışsam mənə təhqir edəcəklər. Onların çıxışlarını həyat yoldaşları, anaları, bacıları oxuyur. O cür ifadələrin işlədilməsi ilə insanların heysiyyətinə toxunmaq istəyirlərsə, birinci özlərinin heysiyyətinə toxunulmalıdır. Onlar müxtəlif ad altında Azərbaycana tərk ediblər. Həmçinin, televiziya kanallarında göstərilən verilişlər və seriallara aidiyyəti qurumlar cavabdehlik daşıyır. Hesab edirəm ki, orada olan mənəvi terroru aradan qaldırmağa onların imkanı çatır bilər".

"Elşad Abdullayevin adını ora Mehdiyev daxil etdirib"

Bu günlərdə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin barəsində 15 il azadlıqdan məhrum etmə qiyabi hökm çıxardığı, ləğv edilmiş Azərbaycan Beynəlxalq Universitetinin keçmiş rektoru Elşad Abdullayevin bioqrafiyası Azərbaycanın Milli

Ensiklopediyasıdır.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə təhsil eksperti Etibar Əliyev özünün sosial şəbəkədəki səhifəsində bildirib.

E.Əliyevin sözlərinə görə, Elşad Abdullayevin adını Milli Ensiklopediyaya Ramiz Mehdiyev daxil etdirib: "Elşad Abdullayev qiyabi olaraq 15 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Ramiz Mehdiyev 25 noyabr 2024-cü ilə qədər Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının Redaksiya Heyəti sədrinin 1-ci müavini olub. Onun razılığı olmadan kimsənin bioqrafiyası Ensiklopediyaya düşə bilməzdi. Milli Ensiklopediyanın 1-ci cildində dələduz Elşad Abdullayevin bioqrafiyası yer alıb. Ensiklopediya hər bir xalqın milli sərvətidir, yaddaşdır. Ensiklopediyanın mötəbərliyi millətin intellektual potensialının göstəricidir. Bu çoxcildli birləşmənin mənbəyində yol verilən qüsurlar barədə Ramiz Mehdiyev 2016-cı ilin may ayında teleqram vasitəsilə məlumat vermişəm. İşin başında Levafan Mehdiyevin özü durduğundan teleqramım cavabsız qaldı".

Keçmiş deputat, YAP-ın tanınmış simalarından olan keçmiş icra başçısı Musa Musayev isə Elşad Abdullayevlə bağlı çıxarılan məhkəmə hökmünün uzun illər öncə çıxarılmalı olduğunu bildirib. Musa Musayev sabiq rektora qarşı məhkəmə hökmünün çıxarılmasına və Elşad Abdullayevin etdiklərinə belə münasibət bildirib:

"Təəssüflər olsun ki, 20 il bundan əvvəl-3 Noyabr 2005-ci ildə dediyim sözlər, verdiyim bəyanat indi icra olunur. Bu, bizim faciəmizdir. Ulu Öndərin və cənab Prezident İlham Əliyevin sizə verdiyi çörək burnunuzdan gəlsin! Söz tapa bilmirəm ki, nə deyim! Nitqim tutulub".

Azərbaycan Hava Yollarına məxsus mülki təyyarəmizin Qroznı üzərində vurulmasından bir il ötdü. Əfsus ki, bu müddətdə ədalətin bərpa edilməsi üçün Rusiya və onun rəhbərliyi tərəfindən gərəkən addımlar atılmadı. Prezident Putin bu ilin oktyabrında Düşənbədə İlham Əliyevə verdiyi vədləri tutmağa tələsmir.

Həmin görüşdə Rusiya Prezidenti baş verənlərə görə üzr istədi və bu dəfə həm də günahkarların cəzalandırılacağına söz verdi. "Rusiya tərəfindən kompensasiya üzrə hər şey ediləcək və bütün vəzifəli şəxslərin hərəkətlərinə hüquqi qiymət veriləcək. Əlbəttə, bu faciə ilə bağlı ailələrin dəstəklənməsinə, onlara mənəvi dəstək verilməsinə yönəlmiş bütün sözlər belə

nıb. Habelə hava gəmisinə zərər vurmuş partlayıcı qurğunun hissəcikləri olan kənar metal obyektlərin silah sisteminə aid olması ilə bağlı məlumat qeyd edilib. Bununla belə, həmin silah sisteminin modeli barəsində məlumat aralıq bəyanat mətnində qeyd edilməyib.

Xatırladaq ki, həmin silah sisteminin Rusiya Müdafiə Nazirliyinin hava hücumun-

Sərnişinlərimizin qanı batırılır? - Təyyarənin istintaqı uzanır

Hava gəmimizlə bağlı açıqlanan birgə rəydə vurulduğu növbəti dəfə təsdiqləndi - Rusiyadan gözləntimiz

hallarda əsas problemi həll etmir - faciə nəticəsində həlak olmuş insanları həyata qaytarmaq mümkün deyil", deyə V. Putin bildirdi. Təəssüf ki, Rusiya liderinin məlum bəyanatının üstündən iki aydan çox vaxt keçsə də, ortada praktiki nəticə yoxdur.

Qəza ilə bağlı araşdırma Qazaxıstanın Nəqliyyat Nazirliyi tərəfindən Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatı (ICAO), Azərbaycan, Braziliya və Rusiya nümayəndələrinin iştirakı ilə həyata keçirilir. Bu araşdırmadan əlavə, üç ölkənin (Azərbaycan, Qazaxıstan və Rusiya) istintaq orqanları öz səlahiyyətləri çərçivəsində qəza ilə bağlı cinayət işinin istintaqını da həyata keçirirlər. ICAO tələblərinə uyğun olaraq, Qazaxıstan bu il fevralın 4-də ilkin hesabat nəşr edib. İlk hesabat yalnız aşkarlanmış faktları özündə əks etdirib və hər hansı təhlil, habelə nəticələri ehtiva etməyib.

Çıxaqo Konvensiyası çərçivəsində həyata keçirilən araşdırmanın nəticələrini özündə ehtiva etməli olan yekun hesabatın tamamlanması qəzanın ildönümü tarixinə mümkün olmayıb. Məhz buna görə Qazaxıstan, ICAO-nun tələblərinə uyğun olaraq, aralıq bəyanatı ictimaiyyətə təqdim edib.

Aralıq bəyanat sənədində daxili partlayış faktını istisna edən oksigen balonlarının zədələnməməsi faktı vurğula-

dan müdafiə qüvvələrinə aid olması həmin ölkənin prezidentinin siyasi bəyanatında artıq qeyd olunub. Qazaxıstan tərəfinin yaydığı hesabatdan, Azərbaycan, Rusiya, Qazaxıstan, Braziliya və ICAO ekspertlərinin ümumi rəyindən də görünür ki, təyyarə hər hansı texniki nasazlıq səbəbindən deyil, məhz kənar müdaxilə, konkret olaraq vurulma nəticəsində idarəetmədən çıxıb və qəzaya uğrayıb.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova isə bu qəzanı bir neçə ölkə üçün "ümumi faciə" adlandırıb.

"Bu, bizim bölüşdüyümüz bir faciədir. Təyyarə qəzasında Rusiya, Azərbaycan və Qazaxıstan vətəndaşları həlak olub. Qırğızıstan vətəndaşları isə yaralanıb. Biz yaxınlarımızın itirənlərin hamısının ağrı və kədərini tam bölüşürük", - o əlavə edib. Onun iddiasına görə, hadisənin əsas səbəbi "Kiyev rejimi"nin Rusiyanın mülki infrastruktur obyektlərinə pilotsuz uçuş aparatları ilə həyata keçirdiyi hücumlarıdır.

"Hadisədən dərhal sonra Rusiya və Azərbaycan liderləri telefonla danışdılar. Daha sonra, 2024-cü il dekabrın 28-də Rusiya Prezidenti (Vladimir Putin) Azərbaycan Respublikasının Prezidenti (İlham Əliyev) ilə telefon danışığında ölkəmizin hava məkanında baş verən faciəli hadisəyə gö-

rə rəsmi olaraq üzr istəyib", - o vurğulayıb.

Rusiya XİN də ümid edir ki, Qazaxıstanın müvafiq komissiyası Aktau yaxınlığında baş vermiş təyyarə qəzası ilə bağlı araşdırmanı yaxın vaxtlarda yekunlaşdıracaq.

"Bundan sonra isə Rusiya və Azərbaycan arasında qalan bütün suallar cavabını tapacaq".

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirov "Yeni Müsavat"a bildirib ki, araşdırmalar Beynəlxalq Mülki Aviasiya haqqında Çıxaqo Konvensiyasının (Konvensiya) 13 sayılı Əlavəsi əsasında aparılır:

"Biz ilk gündən bildirdik ki, təyyarəmiz vurulub və onun enməsinə imkan verilməyib. Baxmayaraq ki, konvensiyanın tələblərinə görə, mülki təyyarə ilə bağlı belə hal baş verərsə, dərhal hava məkanının aid olduğu dövlət səfərbər olunmalıdır ki, o təyyarə minimum zərərleənsin və oradakı insanlar xəsəret almasınlar. Lakin Rusiya təyyarəni vurulmasından sonra belə həmin o təyyarənin enməsinə imkan verməyib, onu Xəzər dənizinin üzərinə yönləndirib. Pilotlarımızın qəhrəmanlığı sayəsində zərər minimuma endirilib. Bu məsələ bizə belli idi və ilk gündən bunu deyirdik. Azərbaycan Prezidenti hadisə ilə bağlı dəfələrlə açıq şəkildə bəyan edib ki, quşlarla toqquşma, texniki nasazlıq və

digər əsassız iddiaların hamısı cəfəngiyatdır. Burada kənar müdaxilə var, təyyarəmiz vurulub və ondan sonra qəza baş verib. Sadəcə olaraq Rusiya vaxtı uzadırdı. Bir il ərzində Rusiya söhbəti sağa-sola çəkir ki, bəlkə, Azərbaycan bu hadisəni unudar, dövlət başçımızın mövqeyində yumşalma baş verər və s.

Hadisədən 6 ay sonra Azərbaycan və Rusiya prezidentləri Düşənbədə görüşdülər. Orada Vladimir Putin Azərbaycandan üzr istədi və vədlər verdi. Bizim tələbimiz isə yalnız üzrlə bağlı deyildi, hadisəni törədənlərin dairəsinin müəyyənləşdirilməsi və məsuliyyətə cəlb edilmələri idi. Eyni zamanda, Azərbaycan hava Yollarına vurulmuş zərərin ödənilməsi, xüsusi ilə də zərər çəkmiş şəxslərə və dünyasını dəyişmiş şəxslərin ailə üzvlərinə kompensasiyanın ödənilməsi ilə bağlı tələblər var idi. Rusiyada bu cinayət işi ilə bağlı hansı addımlar atılıb? Halbuki ən real addımlar Rusiyada atılmalı idi. Hadisə bu ölkənin hava məkanında olmuşdu və bundan dolayı cinayətkar da onun ərazisindədir. Bu günə qədər Rusiyada hansı istintaq işinin aparıldığı bizə məlum deyil. Bütün söylədiklərimiz göstərir ki, Rusiya vaxt qazanmağa çalışır".

Hüquqşünas deyib ki, bir il ərzində yekun hesabatın elan olunmamasının özü də yaxşı hal deyil: "Fakt hadisə

Türk ölkəsindən rus ordusunda döyüşənlərə cəza

Qazaxıstanda Ukraynada Rusiya tərəfində döyüşənlərə qarşı bir ildə 700-dən çox cinayət işi açılıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Qazaxıstan KİV məlumat yayıb.

Məlumatda deyilir ki, Qazaxıstan hökuməti 2025-ci ildə

Ukraynadakı müharibədə iştirak edən və Rusiya hərbi birliklərinə qoşulan yüzlərlə şəxsə qarşı cinayət işi açıb. Söhbət Rusiya Müdafiə Nazirliyi, həmçinin "Vaqner" özəl hərbi ilə müqavilə imzalayan şəxslərdən gedir.

Bildirilir ki, Ukraynada davam edən müharibədə təxminən 200 Qazaxıstan vətəndaşı həlak olub.

Qazaxıstanda müharibədə iştirak etmək istəyənlərə cinayət məsuliyyəti ilə üzləşəcəkləri barədə xəbərdarlıq edilib.

Vəziyyət 2025-ci ilin əvvəllərində müzdluların şəxsi məlumatları dərc edildikdən sonra dəyişib. Ukrayna mediası aprel-iyul aylarında müharibədə iştirak edən 1200 Qazaxıstan vətəndaşının siyahılarını dərc edib.

Ermənilər kütləvi şəkildə Azərbaycan benzini alır

Ermənistanда revanşistlərin Azərbaycan benzini boykot etmək çağırışları uğursuz olub.

Publika.az xəbər verir ki, Ermənistan mediası bir neçə gün öncə bazara çıxarılan Azərbaycan benzininin sürətlə satıldığı haqda məlumat yayıb.

Məlumatla görə, Azərbaycan benzini daha münasib və keyfiyyəti yanacaq kimi qiymətləndirilir.

Azərbaycan benzininin sürətlə satılması erməni revanşistləri məyus edib. İranşunas, Azərbaycana qarşı çağırışları ilə tanınan Vardan Voksanyan təəssüflə yazır ki, bu mənərə utandırıcıdır.

"Azərbaycan benzininin sürətlə satılması narahatlıq yaradır. Bu benzin digərləri ilə müqayisədə 90 dram daha ucuzdur. Bu, o qədər də əhəmiyyətli fərq olmasa da, sürücülər kütləvi şəkildə Azərbaycan benzini alırlar. Bu həm də sosial deqradasiyanın və istehlakçılığın "milli şərəf və ləyaqət" üzərində qələbəsinin göstəricisidir", - o iddia edib.

Rusiya ərazisində baş verib və qonşu ölkə buna qarşı ortaya hər hansısa argument qoymur. Bir il ərzində Qazaxıstan tərəfinin yekun rəyi elan etməsi də göstərir ki, Rusiya Qazaxıstanla təzyiqlər edir. Halbuki ölənlər arasında təkəcə azərbaycanlılar deyildi, orada ruslar və qaxaxlar da var idi. Amma Rusiya bilməlidir ki, Azərbaycan xalqı və prezidenti bu hadisədə güzəştə getmək niyyətində deyil və eyni prinsipdən çıxış edirlər. Bu hadisəyə qətdə prezidentimizlə Putin arasında çox yaxşı münasibətlər olub. Lakin qəzadan sonra dövlət başçısı Rusiya-ya səfər etmir. Bu da onu göstərir ki, Azərbaycan tərəfi prinsipiallığı davam etdirir və Rusiya addım atmayana qədər münasibətlər əvvəlki kimi olmayacaq".

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Ermenistanın sabiq baş naziri Hrant Baqratyan Bakının neft məhsullarını göndərməsi ilə bağlı öz səviyyəsinə uyğun dayaz və savadsız bir fikir söyləyib. Onun iddiasına görə, erməni oliqarxlar Azərbaycanın büdcəsini doldurmağa qərar veriblər. “Axı ödənilən pullar həmin ölkənin büdcəsinə gedəcək və sonra silaha çevrilərək bizim ordumuza qarşı istifadə olunacaq”, - Baqratyan sarsaqlayıb.

“Azərbaycana və ya Türkiyəyə on şüşə konyak ixrac edə biləcəksinizmi? Ümumiyyətlə, Azərbaycan və Türkiyə ilə bağlı bizim idxal iqtisadi baxımdan nəzarət altında olmalıdır. Necə? Bu ölkələrdən nə qədər idxal edirikse, o qədər də ixrac etməliyik. Əks halda, biz onların silahlı qüvvələrini maliyyələşdiririk. Baş nazir, onun iqtisadi məsələlər üzrə müavini və iqtisadiyyat naziri bu elementar məsələləri anlamalı idilər”.

Əlbəttə, Azərbaycan o günə qalmayıb ki, büdcəsini erməni pulu ilə doldursun. Azərbaycan Türkiyə, İsrail, Gürcüstan və Avropaya enerji məhsullarını satır, gəlirləri də əsasən bu ölkələrdəndir. Məsələn, İtaliya və İsrail neft-qaz ixracımızda əsas payı olan dövlətlərdir. Ermənistanı gedən neft məhsulları büdcəyə nə qədər böyük gəlir gətirə bilər ki?

Sabiq maliyyə naziri, “Ekonomiks” Beynəlxalq İqtisadi Araşdırmalar İctimai Birliyinin sədri Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, “Azərbaycana benzinə görə ödənilən pullar həmin ölkənin büdcəsinə gedəcək və sonra silaha çevrilərək bizim ordumuza qarşı istifadə olunacaq” kimi fikirlər Ermənistanı Rusiyanın “beşinci kolon”unun tör-töküntülərinin heç bir məntiqə sığmayan, ağılsız fikirləridir, daha sadə dillə de-

sək, Kremlə bağlı olan bir erməni siyasət adamının növbəti sərəmsəməsidir. “Biz bu və buna bənzər sərəmsəmələri indiye qədər çox eşitməmişik və hələ bundan sonra da eşidəcəyik. Əsas olan budur ki, indiki Ermənistan hökuməti ölkəsinin kiminsə vassalı olmasını istəmir və onu normal bir dövlətə çevrilməyi hədəf-

Paşinyan hakimiyyətə gəldikdən sonra bu mifi sındırdı, yalançı erməni soyqırımını ifşa etdi, Qarabağın isə əzəli Azərbaycan torpağı olduğunu dedi. Paşinyan bununla da bütün dünyaya sübut etdi ki, o, gerçək bir erməni dövləti qurmaq istəyir. Nikol Paşinyan atdığı bu addımlarla vaxtla Azərbaycan torpaqlarında

bağ canilərinin yolu ilə gedərək, verdiyi belə sərəmsəmə bəyanatlarla xalqı qıcıqlandırmağa çalışır. Ancaq başa düşmür ki, Ermənistanıda toplumun 75-80%-i artıq onun kimi deyil, Paşinyan kimi düşündür”.

F.Yusifov qeyd etdi ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında bərpa olunacaq ticarət

Azərbaycana qarşı yeni həyasızlıq - Aİ 95 xofu

Bakıdan İrəvana gedən neft məhsulları büdcəyə nə qədər qazandırır - iqtisadçı rəyi

ləyir. Son bir neçə ildə Nikol Paşinyan bu yolda mümkün olan və olmayan çox işlər görür. Düşünürəm ki, o tarixə erməni toplumunun ən ağıllı rəhbəri kimi düşəcək. Çünki yüz illər uzunluğunda erməni toplumunun başında dayananlar bu toplumu “Böyük Ermənistan” xülyası ilə zəhərləyərək, idarə etməyə çalışıblar. Nikol

qurulmuş Ermənistan adlı bir dövləti sadəcə olaraq məhv olmaqdan xilas etdi.

Azərbaycanın maliyyə imkanları bu gün Ermənistanın mövcud maliyyə imkanları ilə bir tərəzidə belə çəkile bilməz. Ermənistanın keçmiş baş naziri bunları bilməmiş deyil. O, sadəcə olaraq Sərkisyan, Köçeryan kimi Qara-

əlaqələrində Ermənistan həmişə mənfi saldoya malik olacaq: “Çünki Ermənistan bizə nə ixrac edə bilər ki, bizim ona ixrac edəcəyimiz neft və qazla bir tərəzidə çəkile bilsin? Ancaq regionda sülh və əməkdaşlıq naminə bu ticarət əlaqələrini qurmaq lazımdır”.

■ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Rusiyadan Bakıya iki təhlükəli “qonaq” gəlir

“İzvestiya” xəbər verir ki, Rusiyada böyrək sindromlu hemorragik qızdırma (HFRS, yaxud siçan qızdırması) epidemiyası qeydə alınıb. Epidemiyə ölkənin səkkiz federal dairəsində, həmçinin 54 ayrı-ayrı regionda qeydə alınıb. Xəstələnlərin 86 faizi şəhərlərdə yaşayırlar.

Musavat.com xəbər verir ki, “Rosпотrebnadzor”-un epidemioloji nəzarət şöbəsinin rəhbəri Anastasiya Sidorova təsdiq edib ki, ölkənin rayon (kənd) sakinlərinin xəstələnmə ehtimalı şəhər sakinlərinə nisbətən daha azdır. “Rosпотrebnadzor” rəsmisi onu da qeyd edib ki, siçan qızdırması hallarının artması adətən payızda baş verib. Yoluxmanın ən çox hava-damcı yolu ilə yayılır.

Rusiyada geniş yayılmış “Honq Konq qripi” (H3N2) də

kifayət qədər təhlükəli virusdur. Son monitoring məlumatlarına görə, ölkənin iri 17 rayonunda epidemiyə vəziyyəti elan olunub.

Virus digər ştammlardan fərqli olaraq, H3N2 daha qısa inkubasiya dövrü və aqressiv başlanğıc ilə xarakterizə olunur. Əvvəlki illərdə yoluxmaların pik həddi qışın ortalarında

təsədüf etdiyi halda, bu mövsümdə ekspertlər virus aktivliyinin qeyri-adi erkən başlanğıcını qeyd edirlər.

Bu ştammla infeksiyanın klinik mənzərəsi sürətlə inkişaf edir: bədən istiliyi bir neçə saat ərzində kritik səviyyəyə (39-40°C) yüksəlir, sonra şiddətli zəiflik, baş ağrıları və oynaq ağrıları müşahidə olunur.

Epidemioloqlar vurğulayırlar ki, bu mövsüm ənənəvi olaraq infeksiyanın əsas daşıyıcıları təkcə böyükklər deyil, həm də uşaqlardır.

Nazirlər Kabinetinin qərarına görə, Azərbaycanın quru sərhədləri 2026-cı ilin aprelinə kimi bağlı qalacaq. Bununla quru sərhədlərin bağlı olması 6 ilə çatacaq. Yeni il ərəfəsi Rusiyadan Azərbaycana, eləcə də bu ölkəyə gedənlərin sayında artım gözləniləndir. Bayram tətili Azərbaycan da qısa(cəmi 5 gün) olsa da, Rusiyada bu müddət çoxdur. Ona görə bu qarşılıqlı səfərlər Rusiyadan ölkəmizə virusların “qonaq” gəlməsi realdır.

Yada salaq ki, xüsusən də COVID-19 pandemiyası dövründə (2020-ci il) ciddi narahatlıq yaratmışdı. Rusiyadan gələn (Azərbaycandan gedən) vətəndaşlardan virus aşkarlanması faktları aşkarlandı. Ümumilikdə, ölkə daxilində global epidemiyə təhlükəsi olduğu zaman Rusiyadan gələnlərlə bağlı ciddi tədbirlərin görülməsini vacib edir.

Putin Əliyevə vədini tutmasa...

Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Sergey Ryabkov səfirimiz Rəhman Mustafayevlə görüşüb. Nazirliyin saytındakı məlumatdan aydın olur ki, görüş AZAL təyyarəsinin Qroznı üzərində vurulmasının ildönümü gününə təsadüf edib.

Qeyd olunur ki, məsləhətləşmələr zamanı Prezident İlham Əliyev və Rusiya lideri Vladimir Putin arasında 9 oktyabrda Düşənbədə keçirilən görüşdən sonra iki ölkə münasibətlərinin mövcud vəziyyəti və perspektivləri diqqət mərkəzində saxlanılıb. Sitat: “İki ölkə liderləri tərəfindən 22 fevral 2022-ci ildə imzalanmış Müttəfiq Əməkdaşlığı Bəyannaməsinin (Moskva Bəyannaməsi - red.) müddəalarına uyğun surətdə bütün istiqamətlərdə siyasi dialoqu daha da gücləndirmək, ticarət, iqtisadi, mədəni və humanitar əməkdaşlığı genişləndirmək öhdəlikləri bir daha təsdiqlənib”.

Səfirimiz isə görüşdən sonra bildirib ki, Azərbaycan qəza ilə bağlı istintaqın tezliklə bitməsinə və kompensasiya ödənişlərinin həyata keçirilməsini gözləyir. Diplommat həmçinin faciəyə görə məsuliyyət daşıyanların ədalət mühakiməsinə cəlb olunacağına ümid etdiyini vurğulayıb. “Bu gün ikitərəfli münasibətlərdə əsas məsələ qəza ilə əlaqədar məsələlərin tez və ədalətli həllidir”, - diplomat faktiki Bakının əsas şərtini bir daha qarşı tərəfə xatırladıb...

Bu yerdə Moskva Bəyannaməsinin 7-ci bəndini yada salmaq pis olmaz: “Rusiya Federasiyası və Azərbaycan Respublikası Tərəflərdən birinin fikrincə, iki dövlətin strateji tərəfdaşlığına və müttəfiqlik münasibətlərinə xələl gətirən hər hansı hərəkətlərdən çəkinirlər. Bu məqsədlə onlar iki ölkənin xarici işlər nazirlikləri xətti ilə daimi fəaliyyət göstərən məsləhətləşmələr mexanizmini yaradırlar”.

Göründüyü kimi, öhdəliyi pozan yüzde yüz Rusiyadır. Hərçənd Moskvanın öz imzasına hörmət eləməməsi təzə məsələ sayılmaz. 1994-cü ildə Budapeşt Memorandumu ilə Ukraynanın ərazi bütövlüyünə verilən yazılı zəmanətin əqibəti görkdür.

Siyasi müşahidəçilərə görə, ola bilsin Rusiya XİN-dəki dünənkilə görüş zamanı təyyarə olayı mövzusunda Bakıya yenə bəzi vədlər verilib. Vəddən işə keçmək zamanı çatmadımı? Moskva daha nəyi gözləyir? Axı qəzaya uğrayan təkcə təyyarəmiz yox, həm də iki ölkə arasında çətinliklə qurulmuş inam-etimad idi.

Rusiya XİN sözcüsü Mariya Zaxarovanın günahı “Kiyev rejimi”nin üstünə atmaqla iş bitmir. Ona qalsa, biz də deyə bilərik ki, Rusiya 2022-də bu ədalətsiz müharibəni başlamasaydı, heç bir avia-qəza olmazdı. Yeni səbəblərin səbəbi məsələsi...

Bu da istisna deyil ki, Putin oktyabrın əvvəlində Düşənbədə AZAL təyyarəsi ilə bağlı məlum öhdəlikləri götürərək ümid edirmiş ki, Ukrayna cəbhəsində ilin sonunadək dönmüş xarakterli hərbi uğurlar qazanıb bütün dünyanı şoka salacaq və ondan sonra kimsə, hansısa “Yaxın xaric” ölkəsi Rusiyadan hesab sormağa cəsarət etməyəcək.

Bu, baş vermədi. Moskva “Ukrayna bataqlığı”nda qalmaqda davam edir və böyük ehtimalla, oradan asanlıqla çıxmayacaq. Rusiyanın ən azından yaxın illər üçün kollektiv Qərbin, özəlliklə Avropa Birliyinin sanksiyalarından qurtulması gözlənilmir. Deməli, məntiqə Kreml olan-qalan dost-tərəfdarının qədrini bilməlidir.

Azərbaycan isə ötən ilin sonunada Qroznı üzərində mülki təyyarəmiz vurulanadək bu statusa ən uyğun gələn postsovet ölkələrindən biri idi. Yenə o statusda qala bilərdi, əgər Kreml olaydan dolayı özünü rəsmi Bakı qarşısında təbəbbürlü aparmayıb da, dərhal gərəken addımları atsaydı, velikorus davranışı göstərməseydi...

Lakin Moskva Azərbaycanın strateji önəmini lazımınca dəyərləndirmədi. Nəticə bəlli. Bakı geri çəkilmədi, tələblərinə israr elədi. Sonrakı hadisələr, o cümlədən bu ölkədə soydaşlarımızın sıxışdırılması, Azərbaycan əleyhinə Kremlə yaxın mediada bitməyən şər-böhtan kampaniyası da məlum. Halbuki indinin özündə belə, Bakı Moskvanın bölgədəki maraqlarını ciddiyyə alır. Rusiya əleyhinə alyans və birliklərə qoşulmayıb, qoşulmur.

Ancaq bir şeyi artıq tam əminliklə söyləmək olar ki, Azərbaycan-Rusiya münasibətləri 25 dekabr 2025-dək olan səviyyəyə qayıtmayacaq - Bakının tələbləri yerinə yetirilsə belə. Kreml, Putin bu fürsəti, “qızıl” şans qacır. Çünki hər şey vaxtında edildə qiymətli və gözəl olur. Onsuz da Azərbaycan ictimai rəyində erməni məsələsinə görə Rusiyanın imici, yumşaq desək, bərpadır.

Üstəgəl, Rusiya qonşu Ukraynaya qarşı 4 ilə yaxındır apardığı işğalçı müharibə ilə, beynəlxalq hüququ ayaqaltı eləməklə keçmiş sovet respublikalarını özündən bir az da itələyib, daha da “ürküdü”. Hazırda bu ölkələr ondan maksimum məsafə saxlamağa çalışırlar, üzə vurmamalar da. Düz de edirlər.

Qaldı ki, 38 günahsız insanın həlak olduğu avia-qəzaya, Putin gec de olsa, heç olmasa, yeni il ərəfəsi çoxdan gözlənilən bəzi addımları ata bilər. Hələ bir neçə gün var...

■ **Z.SƏFƏROĞLU**

Deputatdan sərhəd açıqlaması: “Ona görə bağlıdır ki...”

“2020-ci ildə başlayan pandemiya sonrası sərhədlərimizdə hərəkətin məhdudlaşdırılması qərarı məcburi olmaqla, dövlətimizin təhlükəsizlik çağırışlarına verdiyi reaksiya idi. Əlbəttə, 5 ildir davam edən belə vəziyyət regional ticarətin genişlənməsini məhdudlaşdırır, tranzit və logistika potensialının tam reallaşmasına mane olur, yüklərin daha uzun və baha marşrutlarla daşınmasına səbəb olur”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin iclasında deputat Zahid Oruc deyib. O qeyd edib ki, regional integrasiyanın ləngiməsi Cənubi Qafqazda vahid iqtisadi məkanın yaranmasını əngəlləyir: “Azərbaycan-Türkiyə-Mərkəzi Asiya xəttində logistik deyil, ticari fasilə yaradır. Xüsusilə, gələcəkdə Orta Dəhliz, Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat xətləri kontekstində kommunikasiyaların açılması iqtisadi baxımdan faydalı olacaqdır.

Digər tərəfdən, yalnız hava nəqliyyatı ilə hərəkətə icazə ailə və yaxınlararası humanitar əlaqələri zəiflədir, transsərhəd regionlarda yaşayan sakinlərin gündəlik ticarət və əmək imkanlarına ziyan vurur, əlavə xərclər yaradır. Həminin təyərə nəqliyyatından yararlanmaq imkanı yoxdur. Tələbələr ən həssas təbəqədir. Sıxıntılar cəmiyyətdən ciddi hiss olunur və onların tələbləri başa düşülür.

Lakin sərhədlər yalnız iqtisadiyyat və logistika mövzusu deyil, dövlətin təhlükəsizliyi, suverenliyi və gələcəyi ilə bir-başla bağlı olan strateji məsələdir.

Azərbaycan tarixinin müəkkəb dövrlərindən keçərək qalib, suveren və regional güc kimi çıxış edir. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin yaratdığı yeni tarixi və geosiyasi realıq bizdən emosional yox, məsuliyyətli və uzaqgörən münasibət tələb edir.

Ölkəmiz Qafqazlarda sərhədlərin tam açılmasına, regional əməkdaşlığa və sülhə xidmət edən əsas təşəbbüskar dövlətdir. Yeni sərhəd siyasəti müasir təhlükəsizlik çağırışları, regional müharibələr və beynəlxalq gərginliyi nəzərə almağa məcburdur.

Rusiya-Ukrayna müharibəsi Avropa və Avrasiya məkanında nəzarətsiz silah dövriyyəsinə, maddi və qanun-riyazi silahlı qrupların yayılmasına, qaçqın və miqrant axınlarını kəskin şəkildə artırır. Proseslər tək cəmiyyət zonaları ilə məhdudlaşmır, region ölkələri üçün real təhlükəsizlik böhranları yaradır”.

Deputat bildirib ki, beynəlxalq təhlükəsizlik hesabatlara əsasən, terror qruplarının təxminən 30-40 faizi münaqişə sonrası regionlardan yayılır, qeyri-qanuni miqrasiya kanalları terror riskini 2-3 dəfə artırır. Azərbaycan riskləri sərhədlərdə sərt nəzarət, xüsusi rejimlər, mərhələli açılış hesabına minimumda saxlayır.

Z.Oruc bildirib ki, başqaları sərhədləri ticarət naminə açır, Azərbaycan isə sərhəd məhdudiyyətini xalqı qorumaq üçün nəzarətdə saxlayır.

Kazanda “Bakinskiy dvorik” restoranı bağlanıb. Cebheinfo.az xəbər verir ki, buna səbəb kimi müştərilərin “Verka Serdučka” mahnısı sədaları altında rəqs etməsindən sonra məhkəməyə müraciət göstərilir. “Kommersant” qəzetinin mənbəyə istinadən verdiyi məlumata görə, qanun pozuntuları Tatarıstan Prokurorluğunun yoxlamasından sonra aşkar edilib.

Novo-Savinovski Məhkəməsinin sənədlərinə görə, müəssisədə müəllifinin dəfələrlə Rusiya Federasiyası Silahlı Qüvvələrini nüfuzdan salmağa yönəlmiş ictimai hərəkətlər həyata keçirən şəxs olan musiqi əsəri ifa edildiyi aşkarlanıb. Binanın kirayəçisi “Buta” MMC və təşkilatın direktoru Rusiya İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 20.3.3-cü maddəsinə (Rusiya Federa-

siyasının və onun vətəndaşlarının maraqlarını qorumaq üçün Rusiya Silahlı Qüvvələrindən istifadəni nüfuzdan salmağa yönəlmiş ictimai hərəkətlər) əsasən müvafiq olaraq 300.000 rubl və 100.000 rubl məbləğində cərimələniblər.

İddia olunur ki, kafedə gürültü, yanğın təhlükəsizliyi və terrorizmə qarşı mübarizə qaydalarının pozulması da

Rusiyadakı azərbaycanlılara Donbasa görə hücum

Elxan Şahinoğlu: “Kreml iki istiqamətdə təxribatçı siyasət yürüdür” Azər Həsərat: “Rusiya bu siyasətini davam etdirəcəksə, Azərbaycan adekvat cavab verməlidir”

aşkar edilib. MMC və onun direktoru Rusiya Federasiyasının İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 20.35-ci maddəsinin 1-ci hissəsinə (obyektlər üçün antiterror təhlükəsizlik tələblərinin pozulması) əsasən müvafiq olaraq 100.000 rubl və 30.000 rubl məbləğində cərimələnib. Restoran pozuntular aradan qaldırılana qədər bağlanıb.

Göründüyü kimi, Rusiyada azərbaycanlı diaspor rəhbərlərinə, sahibkarlara təzyiqlər səngimir. Bunun bir nümunəsi də musiqiyə görə restoranı qapatmaqdır. Rusiya bu təzyiqlərlə nəyə nail olmaq istəyir?

Politoloq Elxan Şahinoğlunun fikrincə, belə görünür ki, Rusiya Azərbaycanla münasibətləri normalaşdırmaqda maraqlı deyil:

“Təyərə qəzasından artıq bir il keçməsinə baxmayaraq, bu məsələ ilə bağlı verilən vədlər hələ də kağız üzərində qalıb. Eyni zamanda, Rusiyanın ziddiyyətli mövqeyi son açıqlamalarda da açıq şəkildə özünü göstərir. Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Mariya Zaxarova bildirib ki, Rusiya Azərbaycan və Ermənistan arasında nəqliyyat xətlərinin açılmasını dəstəkləyir, həmçinin Rusiya taxılının Azərbaycan üzərindən Ermənistanla daşınması mümkündür. Lakin bu rəsmi açıqlamaların fonunda Rusiyanın media resurslarında, o cümlədən Rusiyanın Ermənistanla “Sputnik” agentliyində Azərbaycan və Ermənistan əleyhi-

nə dezinformasiyalar yayılır, erməni radikal dairələrinin taxılın və yanacağın daşınmasına qarşı olan fikirləri tirajlanır. Bu isə bir tərəfdən sülh və əməkdaşlıqdan danışan Moskvanın, digər tərəfdən isə bu proseslərə faktiki olaraq maneə yaratdığını göstərir”.

Politoloqa görə, sözdə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh quruculuğunu dəstəklədiklərini iddia edən dairələr, əməldə bu prosesin qarşısını almağa çalışırlar: “Görünür, Rusiyadakı şovinist və radikal çevrələr regionda sülhün və sabitliyin təmin olunmasında maraqlı deyillər və bu, onların siyasi maraqlarına cavab vermir. Bununla yanaşı, Rusiyada yaşayan azərbaycanlılara qarşı artan təzyiqlər də diqqətdən kənardə qalmamalıdır. Faktiki olaraq, Rusiya iki istiqamətdə açıq-aşkar təxribatçı siyasət yürüdür. Birinci istiqamət ondan ibarətdir ki, illər ərzində formalaşmış Azərbaycan diasporasının rəhbərliyini dəyişdirməyə cəhd göstərilir. Bu prosese Yekaterinburqdan başlanılıb və məqsəd Kremlə tam loyallaşdırma, o cümlədən Ukraynaya qarşı aparılan işğalçı müharibəni dəstəkləyən, öz vətəninə bağlılığı zəif olan şəxsləri diaspora rəhbərliyinə gətirməkdir. İkinci istiqamət isə azərbaycanlılara qarşı hüquqi və inzibati təzyiqlərin artması ilə müşayiət olunur. Həbslər davam edir, azərbaycanlılara qarşı cinayət işləri açılır, onların iş yerləri bağlanır. Kazan-

da baş verən son hadisə də bu siyasətin növbəti bariz nümunəsidir. Bütün bu addımlar göstərir ki, Rusiya müxtəlif istiqamətlərdən Azərbaycanla münasibətləri bilərəkdən gərginləşdirir”.

Elxan Şahinoğlu qeyd edib ki, bu siyasət davam etdikcə Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin yaxın perspektivdə normalaşacağını gözləmək olduqca çətin-dir.

Siyasi şərhçi Azər Həsəratın sözlərinə görə, illər əvvəlcə Kazanda sözügedən obyektdə olub: “Bunu xüsusi vurğulamaq istəyirəm: həqiqətən də çox gözəl, səviyyəli və zövqlə qurulmuş bir məkandır. “Bakinskiy dvorik” Kazan şəhərinin ümumi ab-havasına uyğun olaraq şəhərin rəngarəngliyinə rəng qatan, həm Kazan sakinlərinin, həm də şəhərə gələn qonaqların seve-sevə üz tutduğu, istirahət etdiyi, rahatlıqla yeyib-içdiyi, mədəni mühiti ilə seçilən bir məkandır. Bu müəssisənin yüksək səviyyəsi, xidmət mədəniyyəti və səliqə-sahmanı dərhal hiss olunur. Üstəlik, adından da göründüyü kimi, “Bakinskiy dvorik” Azərbaycan adını daşıyır və azərbaycanlılar tərəfindən idarə olunur. Bu faktın özü ayrıca qeyd olunmalıdır. Məhz buna görə də həmin müəssisənin Rusiyanın təhlükəsizliyinə, yaxud ümumiyyətlə, Rusiyada ki-minsə xətrinə dəyəcək, ictimai asayışı pozacaq bir məkana çevrilə biləcəyini düşünmək belə absurd görünür”.

A.Həsərat hesab edir ki, orada çalışan insanlar öz işləri ilə məşğuldur və hər hansı siyasi məsələyə qarışmırlar: “Bu gün Rusiya hakimiyyətinin irəli sürdüyü uydurma bəhanələri heç cür əsaslandırmaq mümkün deyil. Niyə məhz bu müəssisənin hədəfə çevrildiyi isə əslində hər kəsə bellidir. Yoxsa hansısa bir müştərinin mahnı sifariş etməsi səbəbindən müəssisə bağlanmaz. Üstəlik, söhbət gedən mahnı müharibə çağırışlı bir mahnı deyil, Ukrayna xalqına aid bir musiqidir. Bu gün Rusiyanın müxtəlif şəhərlərində Ukrayna mahnıları səslənir, Ukrayna musiqisi dinlənir və buna görə kimse məsuliyyətə cəlb edilmir. Heç kim Ukrayna musiqisini dinlədiyinə görə ittiham olunmur. Bu fakt bir daha göstərir ki, baş verənlər anti-Azərbaycan kampaniyasının tərkib hissəsidir və başqa cür izah edilə bilməz”.

Siyasi şərhçi qeyd edib ki, əgər Rusiya bu siyasətini davam etdirəcəksə, Azərbaycan da buna adekvat cavab verməlidir:

“Biz artıq yeni addımlar haqqında ciddi şəkildə düşünməliyik. Bu addımlardan biri Rusiyaya ciddi siyasi mesaj olacaq Müstəqil Dövlətlər Birliyindən çıxmalıyıq. Düşünürəm ki, Azərbaycan Rusiyaya yerini göstərmək və öz müstəqil mövqeyini açıq şəkildə nümayiş etdirmək üçün bu istiqamətdə hazırlıqlara artıq başlamalıdır”.

✒ **Xəlida GƏRAY,**
“Yeni Məsvət”

İran mediasında Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyası davam edir. Tribuna.az xəbər verir ki, əsasən iki ölkə arasında münasibətlər yaxşılaşan ərzədə belə halların müşahidə edilməsi təəccüblüdür. Çünki Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyinə silahlı hücumdan sonra pisləşən münasibətlər artıq sağlamlaşmağa başlayıb. Lakin Tehrandakı bəzi qüvvələrin artırmaq cəhdləri də intensivləşib.

“Rasa News” saytı iddia edib ki, guya İsrailin Azərbaycana hərbi bazası var: “İsrailin Azərbaycandakı hərbi mövcudluğu Təl-Əvivin İrana qarşı kəşfiyyat və dron əməliyyatları üçün Azərbaycanın quru, hava və dəniz bazalarından istifadə etməsi ilə müşahidə olunur. İrana qarşı son hücumlarda Bakının rolu İsrailin İrana qarşı hərbi təcavüzü zamanı ivrit mediasının dərc etdiyi dəlillər göstərir ki, Azərbaycan artıq əməliyyatdan xəbərdar idi və infrastrukturunu isə Təl-Əvivin ixtiyarına veribmiş”.

Qeyd edək ki, dekabrın 23-də İran prezidenti Məsud Pezeşkiyanın qızı Zəhra Pezeşkiyan Azərbaycanda səfərdə olub. Zəhra Pezeşkiyan Bakıda “Rəqəmsal mühitdə uşaqların müdafiəsi: müasir texnologiyalar və beynəlxalq əməkdaşlıq” adlı konfransda iştirak edib. Z. Pezeşkiyan tədbirdə Azərbaycan dilində çıxış edib və çıxışını Şəhriyannın məşhur “Salam, Heydərbaba” poemasından bir parça ilə yekunlaşdırıb.

Bundan əvvəl isə xarici işlər naziri Abbas Əraqçı Bakıya gəlmişdi. Yeni münasibətlərin belə bir dönməndə İranın mühafizəkar qanadına bağlı, əsasən SEPAH-ın himayəsində olan media resursları çeynənmiş fikirləri, böhtanları yağdırır.

Ali dini rəhbərə yaxın dairələr Bakıdan nə istəyir?

Ədalət Partiyasının sədri Mütəllib Rəhimli cənub qonşumuzda mühafizəkar qanadın bu davranışının təəccüb doğurduğunu qeyd etdi: “İrannın ali dini rəhbəri Ayətullah Əli Xameneiyə yaxın dairələr, xüsusilə SEPAH və ona bağlı

media resursları son vaxtlar Azərbaycana qarşı böhtan kampaniyası aparır. Bütün bunların ana xəttini guya İsrailin Azərbaycanda hərbi baza qurması iddiası təşkil edir. Lakin bu halın Tehran və Bakı arasında son aylarda müşahidə olunan müsbət dinamika ilə qarşılaşdırıldıqda daha çox siyasi və regional bir səbəbdən irəli gəldiyini deyə bilərik. Dekabrda İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçının, Prezident Məsud Pezeşkiyanın qızı Zəhra Pezeşkiyanın Bakıya səfərləri və iki ölkənin liderlərinin telefon söhbəti münasibətlərin yeni mərhələsindən xəbər verir. Bu kontekstdə mühafizəkar qanadın münasibətləri korlamağa yönələn tamaşası təəccüb doğurur”.

Onun fikrincə, mühafizəkar qanadın aktivliyi Pezeşkiyanın anlaşma siyasətinə qarşı daxili müqavimətdir: “Xameneinin yaxın adamları açıq şəkildə Azərbaycanı sionistlərin dostu kimi təsvir edir. Bu da Tehran daxilində islahatçılara təzyiq deməkdir”.

Xameneinin yaxın dairəsi Azərbaycandan dostluq əvəzinə mümkün olmayan güzəştlər tələb edir. Buraya İranın özünəməxsus baxışlarına daxil olan region təhlükəsizliyi, iqtisadi və ideoloji üstünlük daxildir. Əvvəlcə İsrailə qarşı boykot və hərbi əməkdaşlığın məhdudlaşdırılması tələb olunur. Azərbaycanın İsraildən silah alışı və normal münasibətlər qurması İrانی narahat edir. İkinci tələb Zəngəzur dəhlizindən imtina. Bu İranın iqtisadi və siyasi təhlükəsizliyi şərti kimi irəli sürülür. İran hesab edir ki, dəhliz Ermənistanın cənub

SEPAH-ın Azərbaycan sancıları kəsmir

İrandakı konservativ qanadın mediası “sionizm” şərhləməsinə davam etdirir - reaksiya

bundan keçərək onun Qafqaza çıxışını kəsə bilər. Ona görə də ABŞ prezidenti Trampın təklif etdiyi TRİPP layihəsinə qarşı açıq çıxışlar edir. Əsas məqsəd regionun nəqliyyat marşrutlarına nəzərdə İranın dominant roluna nail olaraq Ermənistanla strateji əməkdaşlıq qurmaqdır”.

Siyasi şərhçi Mübariz Göyüşlü isə bildirib ki, İran mediasında, xüsusən mühafizəkar qüvvələrə yaxın olan SEPAH, Bəsic və onlara bağlı media

qurumları, eləcə də jurnalistlər Azərbaycan-İran münasibətləri bir qədər normallaşmağa doğru getdikcə tənqib xarakterli, iki ölkə arasındakı əlaqələrə xələl gətirə biləcək materiallar yaymağa başlayırlar: “Hesab edirəm ki, bu proses yalnız media kampaniyası kimi qiymətləndirilməməlidir. Bu, eyni zamanda İran daxilində hakimiyyətdaxili mübarizənin, xarici siyasət məsələlərinin, xüsusən də mövcud fikir ayrılıqlarının, prezident və onun komandası

ilə radikal mühafizəkar kəsim arasında gedən qarşıdurmanın mətbuatda əks olunmasıdır”.

Siyasi şərhçi qeyd edib ki, Pezeşkiyan hakimiyyətdə olduğu müddətdə qonşu ölkələrlə gərginliyi azaltmaq, müəyyən iqtisadi və diplomatik açılımlar etməyə çalışır: “Lakin Ali dini rəhbərə yaxın mühafizəkar dini qruplar, SEPAH və Bəsic, eləcə də onların nəzarətində olan ideoloji və media strukturları İranda qonşu ölkələrə, xüsus

ən də Azərbaycana qarşı “təhlükəli dövlət” imici formalaşdırmağa çalışırlar. Bu prosesdə İsrail amilindən istifadə olunur.

SEPAH üçün Azərbaycan-İran münasibətlərinin normallaşması onun maraqlarına uyğun deyil. Gərginliyin saxlanması xarici düşmən obrazı yaratmağa və daxili ictimai-siyasi prosesləri nəzarət altında saxlamağa xidmət edir. Bu gərginlikdən SEPAH-ın konkret maraqları var: bütöcsinin genişləndirilməsi, Ali dini rəhbərlik qarşısında aktiv, təsiredici fəaliyyət görüntüsünün yaradılması. Əsas məqsəd Bakı-Tehran yaxınlaşmasını zədələməkdir”.

M. Göyüşlünün sözlərinə görə, bu vasitə ilə Azərbaycana dolayı mesaj göndərilir ki, İsrailə münasibətlər məhdudlaşdırılsın, əlaqələr genişləndirilsin.

M. Göyüşlü bildirib ki, Azərbaycan İsrailə münasibətlərini qoruyur, eyni zamanda İranla münasibətlərin gərginləşməsində maraqlı deyil: “Daxili işlərə qarışmadan, qarşılıqlı hörmət əsasında əlaqələrin davam etdirilməsinin tərəfdarıyıq. Lakin görünən odur ki, İranda SEPAH və onun təsiri altında olan qruplar siyasi və ideoloji təzyiqdən əl çəkməyəcək, hətta bu xətti daha aqressiv şəkildə davam etdirə bilərlər. Bununla belə, bu cür üsullarla Azərbaycana, onun rəhbərliyinə və cəmiyyətinə təsir göstərmək mümkün deyil”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Məşavət”

Paşinyana yeni rəqib - Petrosyan onu qabağa “itələdi”

Baş nazirə qarşı ən güclü namizəd kim ola bilər?

Ermenistan Milli Konqres Partiyasının sədr müavini (rəhbəri keçmiş prezident Levon Ter-Petrosyan) Levon Zurabyan 2026-cı il parlament seçkilərində baş nazir vəzifəsinə namizəd göstərilib. Bu barədə erməni mediası yazıb.

Bundan az öncə ölkənin sabiq ombudsmanı, özünə təzəlikcə partiya yaradan Arman Tatoyan qarşıdakı parlament seçkilərində baş nazirliyə iddiasını ortaya qoymuş, həm indiki hakimiyyətə, həm də ənənəvi müxalifətə qarşı olduğunu bəyan etmişdi.

Rusiyanın ən real namizədi sayılan, hazırda həbsdə yatan və yeni hərəkət yaradan oliqarx-milyarder Samvel Karapetyan isə hələ ki, rəsmən namizəd elan edilməyib.

Bəs qarşıdakı seçkilərdə Nikol Paşinyana və partiyasına ən güclü rəqib kim və hansı qüvvə olacaq? Rusiya seçkilərə nə dərəcədə müdaxilə edə bilər?

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər

Hüseynov “Yeni Məşavət”ə bildirdi ki, Ermənistan kimi kiçik və geosiyasi baxımdan həssas ölkələrdə siyasi hakimiyyətin dəyişməsi, adətən, daxili ictimai-siyasi proseslərdən daha çox beynəlxalq münasibətlər sistemində baş verən dəyişikliklər, böyük güclərin regiona dair maraq

ları və bu güclər arasındakı ziddiyyət və yaxınlaşma dərəcəsi ilə birbaşa əlaqəli olur: “Bu tip dövlətlərdə seçkilər formal demokratik mexanizm kimi çıxış etsə də, real nəticə çox zaman beynəlxalq konfiqurasiyanın hansı istiqamətdə formalaşmasından asılıdır”.

Onun fikrincə, hazırkı mərhələdə Ermənistanın atdığı siyasi addımlar da bu reallığı bir daha təsdiqləyir: “Xüsusilə Vaşinqtonun vasitəçiliyi və təşviqi ilə Ermənistan-Azərbaycan sülh müqaviləsi istiqamətində müəyyən addımların atılması göstərir ki, rəsmi İrəvan mövcud bey-

nəlxalq balans oxumağa çalışır. Bu proses ABŞ-ın Cənubi Qafqazda maraqlarına uyğundur və Ermənistan hakimiyyəti də bu maraqlar çərçivəsində hərəkət edir. Başqa sözlə, Paşinyan hakimiyyəti hazırda Qərbin, xüsusilə ABŞ-ın regional strategiyası ilə ziddiyyət təşkil etmir”.

Ekspert hesab edir ki, eyni zamanda, ABŞ və Rusiya arasında Ukrayna məsələsi ətrafında müəyyən mövzularda açıq qarşıdurma ilə yanaşı, bəzi texniki və strateji səviyələrdə örtülü razılaşmaların mövcudluğu da diqqətdən qaçmamalıdır: “Bu vəziyyət Ukraynanın manevr imkanlarını daraldaraq onu daha çox İngiltərə və Avropa İttifaqına söykənməyə məcbur edib. Bu fakt bir daha sübut edir ki, böyük güclər arasında münasibətlər dəyişdikcə, kiçik və orta dövlətlərin taleyi də bu dəyişikliklərdən birbaşa təsirlənir. Bu kontekstdə Ermənistan daxilində siyasi hakimiyyətin dəyişməsi məsələsinə baxdıqda, hazırda baş nazir Nikol Paşinyanın mövqelərinin nisbətən sabit olduğunu görürük. Paşinyan bu gün regionda böyük güclərin maraqlarına tam zidd olmayan, əksinə, müəyyən mənada bu maraqlarla uzlaşan fiqur kimi qəbul edilir. Məhz bu səbəbdən qarşıdakı parlament seç-

kilərində onun hansısa müxalif namizəd tərəfindən məğlub edilməsi ehtimalı real görünür”.

Ekspertə görə, Ter-Petrosyanın Zurabyanı önə çıxarması daha çox simvolik və taktiki addım kimi dəyərləndirilə bilər: “Ter-Petrosyan xətti Ermənistan cəmiyyətində ciddi mobilizasiya gücünə malik deyil və daha çox keçmiş siyasi reflekslərini təmsil edir. Zurabyanın baş nazirliyə namizəd göstərilməsi real hakimiyyət perspektivindən çox, müxalif düşərgədə mövcudluq göstərmək və Paşinyana alternativ varmış görüntüsü yaratmaq məqsədi daşıyır. Eyni fikirləri Arman Tatoyanın yeni siyasi təşəbbüsü haqqında da demək mümkündür. Tatoyanın həm hakimiyyətə, həm də ənənəvi müxalifətə qarşı çıxması onu üçüncü yol kimi təqdim etsə də, erməni cəmiyyətində bu cür “neytral müxalifət” layihələrinin geniş elektorat bazası formalaşdırmaq imkanları olduqca məhduddur. Onun real siyasi çəkisi hələlik Paşinyan üçün ciddi təhlükə yarada biləcək səviyyədə deyil”.

A. Hüseynov əlavə edib ki, Paşinyanın vəzifədən getməsi və onun yerinə ruspəretin gəlməsi üçün yetərli ictimai-siyasi tələb yoxdur.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Məşavət”

Xortdanın Sumqayıt yolu məktubları

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Milli mətbuatımızın 150 illiyi münasibətiylə medal alan bütün vətəndaşları təbrik edirəm. Hardasa elə 150 min adama bu medal təqdim olundu, bu da ölkəmizdə söz azadlığının müsibət dinamikasını nümayiş etdirir. Müstəqilliyə təzə başlayanda bizdə cəmi 525 qəzet var idi, indi isə qəzetlərin, saytların, radio-telekanallarımızın sayını itirmişik.

Ancaq indi "Əkinçi" qəzetinin ideyalarından dəm vurmaq fikrim yoxdur, onsuz yavaş-yavaş kəndlilərimiz əkinçiliyi və heyvandarlığı yaddan çıxarırlar. Hamı şəhərlərə yığılıb ya tik-tok fenomeni olmağa çalışır, ya da icra hakimiyyətində məsləhətçi. Nəticədə paytaxtımızda tünlük, basırıq yaranmışdır. Bu haqda az sonra. Jurnalistlərimizin oxucu toplamaq üçün əl atdığı biciklərdən biri də hansısa başqa diyarda olan hadisəni guya bizdəki kimi təqdim etməsidir. Məsələn, başlıqda "Naziri qovdular" yazanda camaat maraqla açıb baxır, lakin hadisənin hardasa Hindistanda-filanda olduğunu görəndə umsuq qalır.

Bəzən isə belə oxucu aldatmalar çox simvolik mənərə yaradır. Misal üçün, təzəlikcə yazmışdılar: "Milyonları göyə sovurdu, təzədən zibilyığan oldu". Xəbər haqçansa lotereyada 10 milyon funt udmuş britaniyalı haqda idi. Qardaşımız qısa müddətdə vəsaiti eys-ışrətə sərf edib, indi isə zibil daşıyan işləməyə məcbur imiş. Ancaq bunu yalnız həmin britaniyalıya aid xəbər kimi oxusan, deməli dünya hikmətlərindən heç zad qanmamısan. O xəbər əslində bizim haqqımızdadır. Əgər əlimizə müftə keçmiş, bəxtlə udduğumuz karbohidrogen yataqlarından səmərəli yararlanmasaq çox tezliklə biz də zibilyığan işləyəcəyik. Buna şübhə etməyiniz, vətəndaşlar.

Yaxud, saytda belə bir başlığa tuş gəlmişdim: "Alimlər cəhənnəmi tapdılar". Hətta dəliyə eşşək boyda hərlərlə "FOTO" qeydi də vardı, sanki kimse cəhənnəmdən xortlayıb kamali-ədəblə fotoreportaj hazırlamışdı. İlk anda mən zənn etdim ki, xəbər "20 yanvar" - Sumqayıt yolu haqqındadır. Doğrudan da, artıq yalnız pik saatlarında deyil, günün istənilən zamanında o bölgə cəhənnəmin dibini xatırladır. Ucu-bucağı bilinməyən tıxaclar, zəhərli qaz və tüstü buludları, cəhənnəm məxluqatı kimi ulaşan siqnal, söyüş, qarğış, işgəncə sədələri asimana bülənd olur... Tə cəhənnəm üçün nə lazımdır? Hər şey artıqlamasıyla var. Hətta orda "Şamaxinka" adlı bölgədə Qıl körpüsünə oxşayan asma piyada keçid-körpüsü də mənzərəni tamamlayır.

Ancaq xəbərdə hansısa uzaq planetdən bəhs olunurdu, guya amerikalı alimlər onun atmosferində nəse radiasiya-zad tapıblar və sairə - heç bir əhəmiyyət daşımayan boş xəbərlərdən biri idi. Ondansa bizim Şamaxı rəsədxanasından Ramazana neçə Ay qaldığını öyrənib versələr daha faydalı olardı.

Tıxac temasına gəldikdə, artıq bu, deputatları da narahat edir. Təklif verirlər ki, camaat müəyyən günlərdə işə çıxmasın. Ya da 1 saat tez buraxılınsınlar və sairə - bu tipdə mənasız, tətbiqatı mümkün olmayan təkliflər idi. Niyə bizdə Bakının yansının yarısı qədər əhalisi olan 2-ci şəhər formalaşdırılmır, niyə camaat hamısı Abşeron yarımadasına neft tonqalının başına yığılıb, niyə regionlar boşalır və sairə - təbii ki, bu sualları qaldırmaq MM tribunasına yaraşmır.

Elə həmin "Sumqayıt yolu" çıxışında piyada hərəkət mümkün olsa tıxac xeyli aradan qalxar. Təkrar yazıram: hansısa sarsaq şəhər planlaşdırıcıları Bakının şimal girişini tamamilə avtomobillər üçün qayırlar! Nə səki var, nə piyada keçidləri. Maşinsız gəlmisənsə, Bakıya girə bilməzsən. Təxminən, "Təyyarəyə minməsən, ölkədən çıxmaq olmaz" tətbiqi kimi bir şeydir.

Özüm yoxlamışam: Biləcəri dairəsindən və Beynəlxalq Avtovağzalından "20 yanvar" metrosuna adi yerləş məksimum 10-15 dəqiqəyə çatmaq mümkündür. Lakin avtobusa minsən bu müddət bəzən 30 dəqiqəyə çıxır. Belə şəhər olar? Adam nifrət eləyir.

Bakıda səkilərə qaz boruları uzatmaq, dirəklər basdırmaq da başqa axmaq problemdir. O cümlədən, səkidə getdiyin yerdə birdən hansısa ağac budağı gözüne girir. İndi nə edək, mişar-balta ilə gəzək? Öz təşəbbüsümüzle səkiləri azad etməyə və təmizləməyə başlasaq, cərimə olunarıqmı?

Söz əlaqədar təşkilatlarıdır. Yazın görüm siz cəhənnəm görmək istəyəndə hara gedirsiniz.

Hələ çar Rusiyası dövründən ermənilərdən "maşa" kimi istifadə edən Moskva Qarabağ əldən çıxdıqdan sonra da bəd niyyətindən qalmır. Şimal qonşumuz Qarabağdan könüllü köç edib Ermənistanı yerləşmiş və orada yaşayan erməniləri əlində saxlamaq üçün davamlı şəkildə onlara "qayğı" göstərməkdə davam edir.

Belə ki, Avrasiya Beynəlxalq Təşkilatı tərəfindən Rusiya Humanitar Missiyası ilə birgə və "Rossotrudniçestvo"-nun dəstəyi ilə "Rusiya sizinlədir" adlı Qarabağdan köçmüş ermənilərə növbəti humanitar yardım göndərilib (Tribuna.az). Rusiyanın bu addımı, əlbəttə ki, məqsədlidir. Hədəf Qarabağdan köçmüş ermənilərin "könlünü almaq" və onları ovcunda saxlamaqdır. Səbəb isə bir neçədir: birincisi, Rusiya onlardan Ermənistanı hakimiyyəti dəyişmək üçün maşa kimi istifadə etməyi planlaşdırır. Çünki Köçəryan hakimiyyətə gələn zaman da analoji imkandan istifadə etmişdi. İndi də dişlərində "şirə" qalıb.

İkinci məqsəd isə Azərbaycanla qarşı onlardan yararlanmaqdır. Yeni gələcəkdə Rusiya öz bəd ənənəsinə sadıq olaraq, bu kontingenti Bakıya qarşı qaldırmağa çalışa bilər. Məqsəd Bakıya təzyiq edib onları yenidən geri qaytarmağa, separatçılıq üçün zəmin yaratmağa nail olmaqdır.

Bu qəbil planlar nə dərəcədə Azərbaycana problem yarada, Ermənistanı təsir edə, yaxud Rusiyanın istəklərinin yerinə yetirilməsi üçün təsirli ola bilər?

Siyasi şərhçi Azər Həsərat "Yeni Məsvat"a bildirdi ki, qeyd olunan hadisə Rusiyanın əməllərindən əl çəkmək niyyətində olmadığını növbəti təsdiqidir: "Rusiya yenə də Azərbaycanla Ermənistan arasında uçurum yaratmağa, qarşıdurma, düşmənçilik mühitini yenidən qabartmaq istiqamətində ən müxtəlif formalarda iş aparır. Erməni xalqını yenidən fəlakətə sürükləyib Azərbaycana qarşı qaldırmaq istəyirlər. Ona görə də mən düşünürəm ki, Rusiyanı bu məsələlərdə bir kənara qoyuruq, əsas da Ermənistan ictimaiyyəti, Ermənistan hakimiyyəti Rusiyanın əlini-ayağını yığışdırmalıdır. Yeni açıq şəkildə Ermənistan Rusiyaya deməlidir ki, sizin "yardımlarınız" 10 illərdir erməni xalqının əziyyət çəkməsinə, Ermənistanın dalan dövlətə çevrilməsinə gətirib çıxarıb. Erməniləri qızıqdır bəzən üstümüzə salan, sonra onlarla birlikdə Azərbaycan torpaqlarını işğal edən Rusiyanın özü deyildimi? Bunu ermənilər görmürmü, anlamırmı? Görürlər və anlayırlar. Ona görə də artıq burada Rusiyanın deyil, Ermənistanın üzərinə getmək lazımdır və onlara izah edil-

Kremldən ermənilərə "sizinləyik" mesajı - Bakıya təhdid

Qarabağdan gedənlərə "humanitar yardım" göndərilməsində məkrli niyyət var

məlidir ki, sizin nicatınız Rusiyanın ara-sıra görüntü üçün payladığı və təbliğat vasitəsinə çevirdiyi "humanitar yardımlarla" deyil, sizin nicatınız Azərbaycanla, Türkiyə ilə yaxşı qonşuluq münasibətlərindən asılıdır. Əgər Ermənistan bu iki dövlətlə tam sülhə nail olsa və məsələ birdəfəlik qapadılsa, artıq ermənilərin Rusiyanın süfrəsinin qırıntılarına ehtiyacı qalmayacaq. Bunu ermənilərə izah etmək lazımdır.

Siyasi ekspert vurğuladı ki, Rusiyaya nə qədər desək də köhnə siyasətlərindən, əməllərindən əl çəkəsi deyil. Rusiya Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətli vəziyyətin qalmasında həmişə maraqlı olub, bu gün maraqlıdır və bundan sonra da maraqlı olacaq: "Xalqları bir-birinə qarşı qoymaq siyasəti onların həmin xalqların yaşadığı ölkələri və bölgələri təsir altında saxlamaq üçün Rusiyanın siyasətində həmişə tətbiq olunan alət olub. Bundan sonra da bu çirkin alətdən istifadə etməyə çalışacaqlar. Problemi özləri yaradırlar, sonra isə müdaxilə edib guya həll etməyə çalışdıqları görüntüsü yaradırlar. Əslində isə yaratdıqları problemləri heç zaman həll etməyiblər. Yaradıqları problemləri qara yara kimi xalqların yaxasına keçirib əbədi olaraq onları idarə etməyə çalışıblar. Daim də bunu etməyə çalışacaqlar. Buna görə də artıq Ermənistan tərəfi Rusiyaya deməlidir ki, sizin saxta dostluğun, humanitar yardımların başına dəysin, bizim buna ehtiyacımız yoxdur. Çünki "humanitar yardım" adı altında aksiya əslində ermənilərin Azərbaycana qarşı aqressiyasını ayaqda tutmağa hesablanıb. O aqressiyanın da sonda ermənilərin başına nə

oyun gətirdiyini bütün dünya gördü. Ermənilər bir daha bənzər aqressiyalarının qurbanı olmaq istəyirlər? Yəqin ki, istəməzlər. Ona görə də bu şeylər onlara izah edilməlidir. Ağılı başında olan millət Rusiyadan gələn "yardımı" qəbul etməməlidir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
 "Yeni Məsvat"

Rusiya nəşrindən Azərbaycana böhtan

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin MDB dövlət başçıları dekabrın 22-də Sankt-Peterburqda keçirilən qeyri-rəsmi zirvə toplantısında iştirak etməməsinin səbəbi aydın izah edilərsə, Rusiyanın bəzi media təsisatları bu mövzu ətrafında yalanlar tirajlayırlar.

Yada salaq ki, Prezident Administrasiyasından bildirilib ki, Azərbaycan Avrasiya İqtisadi İttifaqına üzv olmadığına görə Prezident İlham Əliyev bu toplantıda iştirak etməyib. MDB dövlət başçıları Sankt-Peterburq şəhərində keçiriləcək qeyri-rəsmi zirvə görüşündə isə iş qrafikinə sığdığına görə iştirak etməyib. Prezident İlham Əliyev bu il oktyabrın 9-10-da Tacikistanın Düşənbə şəhərində keçirilən MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında iştirak edib. İclas çərçivəsində istər ikitərəfli, istərsə də çoxtərəfli müstəvidə keçirilmiş görüşlər səmərəli olub.

Məsvat.com xəbər verir ki, Rusiyanın Pravda.ru saytı İlham Əliyevin Sankt-Peterburq gəlməməsinə siyasi don geyindirməyə çalışıb. Öncə Azərbaycandakı mənbələrə istinadən qeyd olunur ki, Bakının "MDB ilə yox, daha çox Moskva ilə problemi var". Belə ki, Rusiya tərəfi AZAL-ın təyyarəsinin qəzaya uğramasının səbəblərinin araşdırılmasında "üzərinə düşəni etməməkdə" günahlandırılır. "Pravda" isə iddia edir ki, "Əliyevin demarşının səbəbi onun NATO-ya üzv olmaq istəyidir".

Sayı iddia edir ki, Bakı təyyarə qəzası ilə bağlı guya rəsmi hesabatı gözləmək istəməyərək "Moskvaya qarşı demarşının səbəbi daha dərinədir: "Əliyevin demarşının səbəbləri daha dərinədir, daha doğrusu, onun NATO ilə yaxınlaşmağa çalışması və əsas regional oyunçu kimi mövqeyə tutmasıdır. 2025-ci il noyabrın 6-da Bakı rəsmi olaraq elan etdi ki, Azərbaycan ordusu NATO standartlarına tam uyğunlaşma prosesindədir. Bu, təkcə silahlara deyil, həm də komanda strukturlarına, təhsilə və doktrinəyə aiddir. Bu yaxınlarda Azərbaycanda "NATO günləri" keçirilib və burada ölkənin aliyan əməliyyatlarında geniş iştirakı müzakirə edilib". "Pravda" heç kimə sır olmayan Azərbaycan-NATO əlaqələrindən Rusiyaya yeni düşmən obrazı yaratmaq niyyətini gizlətmir. "Əliyev NATO-ya üzvlük üçün müraciət edən kimi Moskvanın barışdırıcı mövqeyi kəskin şəkildə dəyişəcək" deyir, qeyd olunur.

Qeyd edək ki, Azərbaycan-NATO əlaqələri bu il ərzində Rusiyanın xüsusi diqqətində olub, Kremlə yaxın media bu münasibətlərə qarşı qərəzli mövqeyi ilə seçilib. "Pravda"-nın son yalanı da bunu bir daha sübut edir.

ABŞ dövlət katibi Bakıya gəlir? - Zəngəzurla bağlı yeni gəlişmə

Gələn il Ağ Ev rəhbərliyi "Tramp marşrutu"nın təməlqoyma mərasimində iştirak üçün Cənubi Qafqaza gələ bilər; "dəhlizə fevralda formal olaraq start veriləcək" nə deməkdir?

"Gələn ilin başlanğıcı çox, güman ki, ABŞ-ın Ermənistanla bağlı xarici siyasət fəaliyyətinin artması ilə yadda qalacaq". Bunu beynəlxalq münasibətlər üzrə erməni ekspert Suren Sarkisyan öz feysbuk səhifəsində yazıb.

Onun sözlərinə görə, fevralın əvvəlində İrəvana "yüksek vəzifəli Amerika rəsmisinin" (dövlət katibi Marko Rubio) səfəri gözlənilir və Cənubi Qafqazda ABŞ regional diplomatiyasının əsas diqqət mərkəzinə gələn "Tramp marşrutu"nın formal olaraq bu dövrdə açılması mümkündür.

Qeyd edək ki, Suren Sarkisyan ABŞ siyasi dairələrində əlaqələri olan ekspert kimi tanınır. O, əvvəllər Vaşinqton və İrəvan arasında hazırlanan yüksək səviyyəli əlaqələr barədə sonradan təsdiqlənmiş bir sıra məlumatların müəllifidir. Bu məlumat da ciddiyyə alına bilər. Çünki hazırda Vaşinqton Zəngəzur dəhlizi layihəsi ilə bağlı həm Azərbaycan, həm də Ermənistan tərəfi ilə intensiv ikitərəfli məsləhətləşmələr aparır. Bu fəallığın digər bir təsdiqi kimi Amerika-Azərbaycan Ticarət Palatasının bu yaxınlarda Azərbaycan və Ermənistanın ABŞ-dakı səfirləri - Xəzər İbrahim və Narek Mkrtçyanla TRIPP-lə bağlı apardığı müzakirələri göstərmək olar. Dəyirmi masa müzakirəsinə Gürcüstan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Türkmənistan və Özbəkistandan olan diplomatlar da qoşulublar.

Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi yazılı media sorğusuna cavab olaraq bildirib ki, tikinti işlərinin başlanması da daxil olmaqla, TRIPP layihəsinin praktiki icra mərhələsi 2026-cı ilə planlaşdırılır. Qeyd olunub ki, İrəvan hazırda

"Tramp marşrutu" layihəsi üçün hüquqi çərçivə və tənzimləyici mexanizmlərin hazırlanması məqsədilə amerikalı tərəfdaşlarla danışıqlar aparır. XİN həmçinin layihənin həyata keçirilməsi üçün Ermənistan-Amerika birgə müəssisəsi olacaq "TRIPP Company"-nin yaradılacağını da açıqlayıb. "Şirkət Ermənistan qeydiyyatdan keçəcək və əsas infrastrukturun inkişaf etdirilməsi üçün səlahiyyətli olacaq. Buraya dəmir və magistral yolların, neft və qaz boru kəmərlərinin tikintisi və modernləşdirilməsi, eləcə də fiber-optik rabitə xətlərinin çəkilməsi daxildir", - rəsmi açıqlamada deyilir.

"Belə görünür ki, TRIPP ("Tramp marşrutu" - Zəngəzur dəhlizi) layihəsi çərçivəsində işlərə 2026-cı ilin ikinci yarısında başlayacaqdır. Bunu Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan dekabrın 25-də jurnalistlərlə söhbətində deyib. O, ilk layihənin dəmir yolunun tikintisi olacağını söyləyib. "Bizim fikrimizcə, dəmir yolu birinci olmalıdır, çünki müvafiq marşrutlar keçmişdə fəaliyyət göstərmiş", - deyərək Paşinyan qeyd edib. O, qaz və neft boru kəməri layihələrinin planlaşdırılardan daha tez başa çatacağı ehtimalını istisna etməyib.

Baş nazir bildirib ki, hazırda layihənin həyata keçirilməsi üçün çərçivə formalaşdırılır və Ermənistan və ABŞ müvafiq sənədi imzalamağa hazırlaşır, bundan sonra TRIPP layihəsinin növbəti mərhələsi başlayacaq. O, əlavə edib ki, regionda kommunikasiyaların açılması birbaşa sərhəd delimitasiyası ilə bağlıdır. Paşinyan izah edib ki, müəyyən hissədə hər hansı bir infrastruktur (dəmir yolu,

qaz və neft boru kəmərləri və s.) tikiləcəksə, tikintiyə başlamazdan əvvəl dövlət sərhədini dəqiq müəyyənləşdirmək vacibdir, çünki bunun təşkili, iqtisadi, hüquqi və digər nəticələri var.

Baş nazir bildirib ki, TRIPP o qədər genişmiqyaslı layihədir ki, hər sual aydınlaşdırdıqdan sonra həll edilməli olan yeni suallar ortaya çıxacaq. Paşinyan əlavə edib ki, "Tramp marşrutu" fəaliyyətə başlayanda - dəmir yolu, avtomobil yolu, qaz və neft boru kəmərləri və elektrik xətləri işə salındıqda - həll edilməli olan suallar yenidən ortaya çıxacaq və vəziyyətə bu cür yanaşmağı tələb edib. "Probleminiz ondadır ki, əvvəllər təkqatlı kiçik layihələrlə məşğul olurduq. Biz həmişə cavabsız suallar qoyan böyük layihələrə öyrəşməmişik", - Baş nazir əlavə edib.

Bu arada, Ermənistan mediası ABŞ-ın vitse-prezidenti J.D.Vensin 2026-cı ilin fevralında İrəvana səfər edəcəyini barədə xəbər yayıb. Məlumatlarda qeyd olunur ki, həmin günlərdə Meğridə TRIPP layihəsinin (Zəngəzur dəhlizi) təməlqoyma mərasimi gözlənilir və ABŞ-ın yüksək vəzifəli rəsmilərinin mümkün səfəri bununla əlaqələndirilə bilər. Ermənistan KİV-i məsələyə münasibət öyrənmək üçün Xarici İşlər Nazirliyinə sorğu ünvanlayıb. Xarici İşlər Nazirliyinin məlumatı xidməti bildirib ki, "Ermənistan planlaşdırılan yüksək vəzifəli səfərlər barədə vaxtında və müvafiq məlumat verilir".

Bəs Rubio və Vens İrəvana gələsi olsalar, Azərbaycana da baş çəkəcəkmiz? "Zəngəzur dəhlizinə fevralda formal olaraq start veriləcək" nə deməkdir?

Professor Qabil Hüseynlinin sözlərinə görə, Ermənistan Rubio və ya Vensin səfər edəcəyi barədə rəsmi məlumat yoxdur. Onun fikrincə, əgər bu rəqəda bir görüş olarsa, Azərbaycan və Gürcüstan da səfər proqramında yer alacaq: "ABŞ rəsmiləri bir çox hallarda Cənubi Qafqazın hər üç ölkəsinə baş çəkir. Lakin "Tramp yolu" layihəsi birbaşa ABŞ ilə Ermənistan arasında razılaşmadır deyərək təməlqoyma mərasimində yüksək səviyyəli amerikalı bir məmurun iştirakı istisna deyil. Zənnimcə, belə bir toplantıda Azərbaycan və Türkiyədən də nümayəndələrin olması mümkündür. Hələlikse bunlar nəzəri mülahizələrdir. Biz gələn il regionda müəkkəb proseslərin baş verəcəyini gözləyirik. Bu da Zəngəzur ətrafında gedən proseslərə də mənfi təsirini göstərə bilər. Çünki Rusiya Ermənistanla açıq xəbərdarlıq edib, Zəngəzur istiqamətində rus hərbiçilərin mövcudluğunu, dəmir yolunun isə onlara aid olduğunu eyham vurub. Yəni Rusiya iş-tirək etmədən dəhlizin açılmasının mümkünsüz olduğunu deməyə çalışırlar. Ona görə tələsik proqnoz verməyin əleyhinəyəm".

Politoloq hesab edir ki, layihə bütün hallarda həyata keçəcək, sadəcə, zaman faktoru əhəmiyyətlidir: "Ermənistan üçün 2026 həlledici ildir. Bir yandan dəhlizin tikintisi başlanılır, bir tərəfdən yayda kritik seçkilər keçirəcək, başqa yandan isə yeni konstitusiyaya mətni qəbul olunacaq. Paşinyana bu proseslərdə güclü təzyiq olacaq. Biz bunu yeni ilin ortalarında görəcəyik. Şübhəsiz ki, hansı daxili və xarici problemlərinin olması baxmayaraq, Ermənistan rəhbərliyi öhdəliyini yerinə yetirməli, Naxçıvana quru yolu təmin etməlidir. Bu, həm də ermənilərin sosial rifahına təsir edəcək. Baxın, taxıl daşınır, neft məhsulları gedir və erməni cəmiyyəti buna alışmağa başlayır. Paşinyan xalqa göstərir ki, sülh şəraitində yaşamağın üstünlükləri var: əsgər ölmür, sabitlik bərqərar olur və ticarətdən, iqtisadi əməkdaşlıqdan hamı xeyir götürür. Zəngəzur koridoru da bu mənada müsbət divendrlər gətirəcək. Beləliklə, əgər gələn il Rubio Ermənistanla gələrsə, həm Azərbaycan baş çəkəcək, həm də "Tramp yolu" layihəsinin icrasını sürətlənəcək. Məncə, Rusiya əngəl olmaq əvəzinə bu dəhlizin faydalarından yararlanmalıdır".

✎ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Vardanyanın şirkətləri boykot edildi

Ermənistanın Tavuş vilayətindəki Dilican şəhərinin Bələdiyyəsi Bakıda həbsdə olan oliqarx Ruben Vardanyanın şirkətlərinə qarşı məhkəmə iddiası qaldıraraq, onlarla imzalanmış müqavilələrin ləğvini tələb edib. Modern.az xəbər verir ki, bu barədə "Hraparak" məlumat yayıb.

Dilican icmasının rəhbəri David Sarkisyan qəzetə bildirib ki, şəhər parkının modernləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsi üçün imzalanmış müqavilələrin şərtləri 2030-cu ildə bitir: "Şirkətlər müqavilədə göstərilən öhdəlikləri pozduğuna, eləcə də park ərazisində indiyə qədər heç bir nəzərəcərpacaq təkmilləşdirmə və modernləşdirmə aparılmadığına görə, bələdiyyə müqavilələrin birtərəfli ləğvi prosesinə başlayıb. Məhkəmə işləri başa çatdıqdan sonra Dilican Bələdiyyəsi şəhər parkının modernləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsini, eləcə də sonrakı təmir və texniki xidmət xərclərini özü ödəyəcək".

Ermənilər geri çəkildi, strateji post ordumuzda

Qazax-Tavuş sərhədində əvvəllər Ermənistan ordusunun dayandığı və "Yeni il" adlandırıldığı post artıq Azərbaycan ordusunun nəzarətindədir. Bu barədə "Hraparak" nəşrində yayımlanan erməni jurnalist Voskan Sarkisyanın məqaləsində bildirilir. Sarkisyan yazır ki, 2022-ci ildə Noyemberyan sərhəd zonasında müqavilə əsasında xidmət edən əsgərlərdən biri ona "Yeni il" postundan foto göndərib.

"Fotoda postun acınacaqlı vəziyyəti aydın görünürdü. Post lazımı səviyyədə təchiz edilməmişdi. Mavi rəngli kətan dam örtüyünü evəz edir, istidən, soyuqdan, yağış və qardan qorunmurdu. Posta təkərlər yıgılmışdı, beton döşəmə, yaxud istehkam işləri aparılmamışdı. O vaxt bu məlumat hərbi sirr olduğu üçün heç bir nəşr bunu dərc etmək istəmədi. İki il sonra - 2024-cü ildə Tavuşda demarkasiya işləri başlandı, nəticədə İcevan icmasının Kirants kəndindəki körpü, 15 hektara yaxın ərazi, dövlətlərarası magistral yolun bir hissəsi və Kirants-Bağanis hissəsində 30 il ərzində möhkəmləndirilmiş mövqelər Azərbaycana təhvil verildi. Məndə olan məlumata görə, Voskepan (Əskipara - red.) və Bağanis kəndləri arasındakı sərhəd zonasında yerləşən "Yeni il" zastavası demarkasiya prosesi zamanı Azərbaycana qaytarılmalı idi. Ermənistanın hərbi komandanlığı isə həmin zastavada xidmət edən sərhədçilərə ərzaq çatdırılmasının çətin olduğunu əsas gətirərək, postu Azərbaycana təhvil verib. Artıq orada Azərbaycan bayrağı dalğalanır", - o iddia edib.

Erməni jurnalist qeyd edib ki, "Yeni il" postu strateji cəhətdən əlverişli olan hündür yerdə yerləşir. "İndi sərhədin həmin hissəsindəki müdafiə postlarımız əvvəllər bizə məxsus olan "Yeni il" postundan onlarla metr aralıdadır. Azərbaycanlılara təhvil verilən postdan isə Ermənistan-Gürcüstan dövlətlərarası magistral yolunun Voskepar-Bağanis hissəsində nəqliyyatın hərəkətinə nəzarət etmək mümkündür", - Sarkisyan yazıb.

Ölkədə turistlərin azalmasının səbəbi var

Qlobal və regional geosiyasi faktorların təsiri ilə 2025-ci ilin ötən 11 ayında Azərbaycana səfərlərdə 2%, yaxud 48 min nəfər azalma qeydə alınıb.

Dövlət Turizm Agentliyi azalan statistika ilə bağlı Modern.az-ın sorğusuna cavab verib.

Bildirilib ki, azalmaya əsas səbəb iki əhəmiyyətli bazar üzrə müşahidə edilən geriləmə dinamikaşdır.

"2024-cü ildə Azərbaycanın turizm sektoru üzrə Rusiya birinci, Hindistan isə üçüncü ən böyük turizm bazarı olub.

2024-cü ilin dekabr ayından sonra Rusiyadan hava nəqliyyatı ilə səmərəsizləşməsi fəaliyyətlərinin coğrafiyası kəçilib və intensivliyi azalıb. Belə ki, 2024-cü ilin 11 ayında Rusiyanın 27 hava limanından Azərbaycana 7160-dan çox uçuş həyata keçirilib. Cari ildə 17 hava limanından cəmi 4885 uçuş həyata keçirilib ki, bu da uçuş coğrafiyasının 37%, uçuş sayının 32% azalması deməkdir. Bu isə cari ilin yanvar-noyabr aylarında Rusiya vətəndaşlarının sayının 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 107 min nəfər və ya 16% azalması ilə nəticələnib.

2025-ci ilin may ayında baş verən Hindistan-Pakistan münaqişəsindən sonra iyun ayından başlayaraq Hindistan bazarında kəskin geriləmə müşahidə olunub. Belə ki, iyun-noyabr ayında Hindistandan turist səfərlərinin sayı əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2.6 dəfədən çox azalıb. Nəticədə cari ilin yanvar-noyabr aylarının ümumi statistikasında ölkəmizə səfər edən Hindistan vətəndaşlarının sayı 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 63.1 min nəfər və ya 29% azalıb.

Ümumilikdə isə müqayisə dövründə bu iki bazar üzrə gəlmə sayında 170 min nəfər azalma olub.

Digər turizm bazarları üzrə artımlar Rusiya və Hindistandan səfərlərdə müşahidə edilən azalmanın 71.8 faizini kompensasiya edib. Belə ki, cari ilin yanvar-noyabr aylarında ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə Şimal-Şərqi Asiya ölkələrindən gələnlərin sayında 33%, Mərkəzi Asiya ölkələrindən səfər edənlərin sayında təxminən 23%, Qərbi Avropa ölkələrindən gələnlərin sayında isə 3% artım, o cümlədən İsrail vətəndaşlarının sayında 2 dəfə, Çin vətəndaşlarının sayında 1.4 dəfə, Qazaxıstan vətəndaşlarının sayında 20%, Özbəkistan vətəndaşlarının sayında isə 39% artım qeydə alınıb.

Turizm bazarları üzrə aparılan diversifikasiya tədbirləri nəticəsində ənənəvi bazarlarla yanaşı, ölkəmiz Ərəb Körfəzi, Mərkəzi Asiya, Asiya, Uzaq Şərq və Avropa kimi regional mənbə bazarlardan ziyarətçilər qəbul etməkdədir.

Pirotexniki vasitələr satanlar saxlanıldı

Abşeron rayonunda pirotexniki vasitələr satan iki nəfər saxlanılıb. Abşeron Rayon Polis İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən pirotexniki vasitələrin satışına qarşı profilaktik tədbir həyata keçirilib. Tədbir zamanı pirotexniki vasitələrin satışı ilə məşğul olan iki nəfər müəyyən olunaraq saxlanılıb.

Onlardan müxtəlif növ yüksək səs və işıq effekti yaradan pirotexniki vasitələr aşkarlanıb.

Həmin şəxslər barəsində protokol tərtib olunaraq baxılması üçün məhkəməyə göndərilib.

Hər il olduğu kimi, bu il də market və dükanlarda, həmçinin bazar-da uşaqlar üçün içində oyuncaq və qida məhsulları olan Yeni il hədiyyələri satışa çıxarılıb. Onların qiyməti tərkibinə, keyfiyyətinə görə dəyişir.

Həkim-ekspert Şahvələd Məmmədov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Bu, çox doğru və vaxtında verilmiş sualdır. Bayram ərəfəsində, xüsusilə tətil günləri öncəsində kütləvi yerlərdə, rayonlarda, qəsəbələrdə müşahidə edirik ki, mənşəyi və mənbəyi bilin-

məhsulların və hədiyyə qutularının istehsal tarixinə, son istifadə müddətinə diqqət yetirilməlidir. Qutuların içərisində olan şokolad, konfet və digər qida məmulatlarının tərkibi mütləq yoxlanmalıdır.

Hər hansı uyğunsuzluq, qeyri-dəqiqlik və ya şübhəli

tifadə edilməsini tövsiyə edirlər. Ət yeməklərinə üstünlük verilərək isə qızartmadan çox sobada və ya buğda bişirilmiş variantlar seçilməlidir.

Bayram günlərində qida təhlükəsizliyi də mühüm məqamdır. Həkimlər bildirirlər ki, uzun müddət otaq tempe-

Validəynlərə xəbərdarlıq: bu hədiyyələri alarkən diqqətli olun!

AQTA dükanlarda uşaqlar üçün satışa çıxarılan Yeni il bağlamaları ilə bağlı əhaliyə çağırış edib; həkim deyir ki, bu məhsulları almaq təhlükəlidir

Balacaların sevincinə səbəb olan bu hədiyyə qutularında bəzən onların sağlamlığı üçün təhlükə törədəcək şirniyyatlara da rast gəlmək olur. Belə ki, həmin qutulara bəzən vaxtı ötmüş məhsullar qoyulur. Həmin hədiyyələri alarkən içindəki məhsulların keyfiyyətini yoxlamaq mümkün olmadığından, bəzi şirkətlər bayramdan istifadə edərək köhnə məhsullarını əhaliyə satmağa başlayırlar.

Məlum vəziyyətlə bağlı Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi (AQTA) əhaliyə müraciət edib. Müraciətdə bildirilir ki, uşaqlar üçün nəzərdə tutulan Yeni il hədiyyə qutuları yalnız mağazalar, yarmarkalar və digər rəsmi satış yerlərindən alınmalıdır. Eyni zamanda, qeyd edilir ki, bəzi hallarda qutunun üzərində göstərilən tarix içərisindəki məhsulların deyil, qablaşdırmanın tarixini göstərir. Ona görə də istehlakçılara qutudakı məhsulların etiket məlumatlarına da ciddi diqqət yetirmələri tövsiyə olunur: "Estetik cəlbədicə qutulara saxlanma şəraitinə uyğun olmayan, artıq təhlükəli vəziyyətə gəlmiş, yararlılıq müddətinin bitməsinə az qalmış mallar doldurulur".

Azad İstehlakçılar Birliyinin (AİB) sədri Eyyub Hüseynov "Bakı-Xəbər"ə bildirib ki, istehlakçının məhsul alarkən onun istehsal və son istifadə tarixinə diqqət yetirmək hüququ var: "Qutunun içərisindəki məhsulların üzərində buraxılış tarixi və son istifadə müddəti göstərilirsə, həmin malların geri qaytarılması məqsəduyğundur. Lakin bəzi konfetlərin üzərində bu məlumatlar, ümumiyyətlə olmur. Etikətlərin ölçüsü kiçik olduğu üçün istehlakçılar onları yoxlamaqda çətinlik çəkir. Bu problem illərdir davam edir. Buna görə də valideynlər belə məhsulları alarkən xüsusilə diqqətli olmalıdır. Hər hansı problemlə üzləşdikdə isə 1003 qaynar xətti vasitəsilə Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinə məlumat vermələri tövsiyə edilir".

Qida mütəxəssisi və ya bir həkimlə mövzuya davam. Bayram günlərində uşaqlara əsas təhlükə nədən qaynaqlana bilər?

məyən müxtəlif oyuncaqlar, qutular satılır. Həmin qutuların içərisinə qablaşdırılmış müxtəlif qida məhsulları, şokoladlar, konfetlər, pirojnalər və digər şirniyyatlar qoyulur. Təbii ki, əgər Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi bu məsələ ilə bağlı müraciət edibse, insanlar daha diqqətli olmalıdır. Birinci növbədə, həmin hədiyyə qutularının alındığı marketlərə və ticarət obyektlərinə diqqət yetirilməlidir. Küçədə, kənar guşələrdə, qeyri-rəsmi ticarətlə məşğul olan şəxslərdən bu cür məhsulların alınması məsləhət deyil".

Həkim qeyd edir ki, bayram günlərində bu cür məmulatları alan istehlakçılar, xüsusilə də uşaqlar arasında çox ciddi fəsadlarla üzləşə bilərlər: "Yeni, zəhərlənmə halları baş verə bilər. Bir mütəxəssis kimi deyə bilərəm ki, son vaxtlar müxtəlif mənşəyi və mənbəyi məlum olmayan şokolad və qənnadı məhsulları ilə bağlı allergik reaksiyalar yaşayan xəstələr mənə müraciət ediblər. Mən bunun şahidi olmuşam, bu cür müraciətlər qeydə alınıb və müvafiq tövsiyələr verilib. Ona görə də bayram günlərində xüsusilə qeyd etdiyim kimi, mənşəyi və mənbəyi belli olmayan, kiçik və qeyri-rəsmi ticarətlə məşğul olan bazarlardan, küçə ticarəti ilə məşğul olan şəxslərdən bu cür məhsulların alınması məsləhət deyil.

Əksinə, sertifikatlaşdırılmış, böyük və tanınmış markətlərdən alış etmək daha məqsəduyğundur. Alınan

hal müşahidə olunarsa, 1003 Qaynar Xəttinə zəng vursunlar. Ümumiyyətlə, valideynlər diqqətli olmalıdırlar. Çünki uşaqlar bu cür qablaşdırılmış hədiyyə qutularındakı məhsullara qarşı çox həvəsliyərlər. Validəyn nəzarəti bu məsələdə xüsusilə vacibdir".

Bayram günləri süfrələrin bol və müxtəlif olması ilə seçilir. Lakin həkimlərin fikrincə, bu dövrdə düzgün qidalanmamaq mədə-bağırsaq problemləri, qida zəhərlənməsi, allergik reaksiyalar və xroniki xəstəliklərin kəskinləşməsi ilə nəticələne bilər. Ona görə də mütəxəssislər bayram süfrəsində ölçülü-biçili davranışa tövsiyə edirlər. Mütəxəssislərə görə, bayram günlərində əsas səhvlərdən biri həddindən artıq yeməkdir. Uzun müddət ac qaldıqdan sonra birdən-birə çox və ağır yeməklər qəbul etmək mədəyə ciddi yük salır. Bu da köp, ürəkbulanma, halsızlıq və həzm pozğunluqlarına səbəb olur. Ona görə də qida qəbulunu gün ərzində hissələrə bölmək, az-az, lakin tez-tez yemək daha məqsəduyğundur.

Mütəxəssislər xüsusilə yağlı, qızardılmış və mayonezli yeməklərin miqdarına diqqət yetirməyi məsləhət görürlər. Bu tip qidalar bayram süfrəsində tez-tez yer alsada, mədə-bağırsaq sistemi üçün ağır sayılır. Həkimlər salatlarla mayonez əvəzinə qatıq və ya zeytun yağı kimi daha uyğun alternativlərdən is-

raturunda qalan yeməklər tez xarab ola və qida zəhərlənməsinə səbəb ola bilər. Xüsusilə kremli şirniyyatlar, salatlar və süd məhsulları düzgün şərəitdə saxlanılmalıdır. Son istifadə tarixi məlum olmayan və ya şübhə doğuran məhsulların istehlakından çəkinmək lazımdır. Şirniyyatlara münasibətdə də diqqətli olmaq tövsiyə olunur. Həkimlərin fikrincə, bayram günlərində şəkərli qidaların həddindən artıq qəbulu uşaqlarda və böyüklərdə qan şəkərinin yüksəlməsinə, diş problemlərinə və allergik reaksiyalara səbəb ola bilər. Şirniyyatları tamamilə kənarlaşdırmaq mümkün olmasada, miqdarı azaltmaq və meyvələrə üstünlük vermək daha sağlam seçim sayılır.

Maye qəbulu da unudulmamalıdır. Bayram süfrəsində qazlı və şirin içkilər çox olsa da, həkimlər əsasən su içməyi tövsiyə edirlər. Kifayət qədər su içmək həzmi asanlaşdırır və orqanizmin yüklənməsinin qarşısını alır. Uşaqlar, yaşlılar və xroniki xəstəliyi olan şəxslər bayram günlərində daha diqqətli olmalıdırlar. Həkimlər bu qruplara yaşa və sağlamlıq vəziyyətinə uyğun olmayan ağır qidaların verilməsini məsləhət görmürlər. Validəynlər uşaqların nə yediyyə nəzarət etməli, xüsusilə tanınmadıqları məhsulları az miqdarda verməlidirlər.

□ Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"

Dekabrın 26-da Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirildi. Spiker Sahibə Qafarova giriş nitqində 25 dekabr 2024-cü il tarixdə Rusiya səmasında mülki təyyarəmizin kənar müdaxilə nəticəsində qəzaya uğramasının ildönümündən bəhs etdi. Sədr həlak olanlara rəhmət, ailələrinə başsağlığı dilədi.

Komitə sədri Zəhid Oruc bildirdi ki, 2020-ci ildə başlayan pandemiya sonrakı sərhədlərimizdə hərəkətin məhdudlaşdırılması qərarı məcburi olmaqla, dövlətimizin təhlükəsizlik çağırışlarına verdiyi reaksiya idi. Komitə sədri ardınca bunları söylədi: "Əlbəttə, 5 ildir davam edən belə vəziyyət regional ticarətin genişlənməsini məhdudlaşdırır, tranzit və logistika potensialının tam reallaşmasına mane olur, yüklərin daha uzun və baha marşrutlarla daşınmasına səbəb olur. Regional inteqrasiyanın ləngiməsi Cənubi Qafqazda vahid iqtisadi məkanın yaranmasını əngəlləyir. Azərbaycan-Türkiyə-Mərkəzi Asiya xəttində logistik deyil, ticari fasilə yaradır. Xüsusilə, gələcəkdə Orta Dəhliz, Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat xətləri kontekstində kommunikasiyaların açılması iqtisadi baxımdan faydalı ola bilər".

Z.Oruc qeyd etdi ki, digər tərəfdən, yalnız hava nəqliyyatı ilə hərəkətə icazə ələ və yaxınlararası humanitar əlaqələri zəiflədir, transsərhəd regionlarda yaşayan sakinlərin gündəlik ticarət və əmək imkanlarına ziyan vurur, əlavə xərclər yaradır: "Ölkəmiz Qafqazlarda sərhədlərin tam açılmasına, regional əməkdaşlığa və sülhə xidmət edən əsas şəbəkəskar dövlətdir. Yeni sərhəd siyasəti müasir təhlükəsizlik çağırışları, regional müharibələr və beynəlxalq gərginliyi nəzərə almağa məcburdur".

Deputat Ceyhun Məmmədov təəssüflə qeyd etdi ki, getdikcə uşaq və yeniyetmələrin ekran və virtual mühitə aludəçiliyi, rəqəmsal mühitin onların psixoloji durumuna mənfi təsiri halları daha da artır: "Bu da öz növbəsində ümumilikdə təlim və tərbiyə prosesinə çox ciddi təsir edir". Deputat dedi ki, bu gün dünya ölkələrinin qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdən biri də təhsil, tərbiyə və texnologiya arasında balansın qorunmasıdır: "Məhz bu realitələri nəzərə alaraq bir sıra dünya ölkələri uşaq və yeniyetmələrin virtual asılılığının, rəqəmsal mühitin onların psixologiyasına mənfi təsirinin aradan qaldırılması ilə bağlı müxtəlif qanunlar və normalar qəbul etməyə başlayıblar. Gözlənilən odur ki, bu prosese getdikcə daha çox ölkə qoşulacaq. Bu da bir realıqdır ki, yalnız qanunun qəbulu yetərli deyil, buna paralel olaraq həm dövlət qurumları həm də qeyri-hökumət təşkilatları tərəfindən geniş maarifləndirmə və təbliğat işləri də aparılmalıdır".

Deputat Namizəd Səfərov bir il öncə kənar müdaxilə nəticəsində qəzaya uğrayan təyyarəmizdən bəhs etdi. Deputat bildirdi ki, Azərbaycan Ha-

Milli Məclisin iclasında qızğın müzakirələr

Parlamentdə AZAL təyyarəsinin vurulmasından danışıldı, mühüm qanun layihələri qəbul edildi

vanın təhlükəsizliyinə qarşı yönələn qanunsuz hərəkətlər ələhinə mübarizə haqqında Konvensiya" mühüm əhəmiyyət daşıyır: "Azərbaycan həmin Konvensiyaya 9 noyabr 1999-cu ildə qoşulub, Rusiya Federasiyası SSRİ-nin beynəlxalq müqavilələrinə hüquqi varisliyi tanıyır və Sovet İttifaqı bu hüquqi sənədi 22 mart 1973-cü ildə ratifikasiya edib. Qeyd edilən beynəlxalq müqavilənin 5-ci və 6-cı maddələrində mülki aviasiyanın təhlükəsizliyinə qarşı cinayət törədən şəxslərin təcirəsalınmadan məsuliyyətə cəlb edilməsi məsələləri əksini tapıb. Məsələnin hüquqi müstəvidə qiymətləndirilməsində "Hava əlaqəsi və hava nəqliyyatı sahəsində əməkdaşlıq haqqında Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Rusiya Federasiyasının Hökuməti arasında" 1993-cü il noyabrın 22-də Moskva şəhərində imzalanmış Saziş əhəmiyyətli xarakter daşıyır. Həmin Sazişin 18-ci maddəsində nəzərdə tutulur ki, Tərəflər beynəlxalq hüquqdan irəli gələn hüquq və öhdəliklərinə uyğun olaraq, ölkəmizdə məxsus hava gəmisi ilə bağlı məsələdə ardıcılıq və qətiyyət göstərilməsinin əsasında möhtərəm cənab Prezidentin Azərbaycanın milli marqlarının qorunmasında,

yanın təhlükəsizliyinə qarşı yönələn qanunsuz hərəkətlər ələhinə mübarizə haqqında Konvensiya" mühüm əhəmiyyət daşıyır: "Azərbaycan həmin Konvensiyaya 9 noyabr 1999-cu ildə qoşulub, Rusiya Federasiyası SSRİ-nin beynəlxalq müqavilələrinə hüquqi varisliyi tanıyır və Sovet İttifaqı bu hüquqi sənədi 22 mart 1973-cü ildə ratifikasiya edib. Qeyd edilən beynəlxalq müqavilənin 5-ci və 6-cı maddələrində mülki aviasiyanın təhlükəsizliyinə qarşı cinayət törədən şəxslərin təcirəsalınmadan məsuliyyətə cəlb edilməsi məsələləri əksini tapıb. Məsələnin hüquqi müstəvidə qiymətləndirilməsində "Hava əlaqəsi və hava nəqliyyatı sahəsində əməkdaşlıq haqqında Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Rusiya Federasiyasının Hökuməti arasında" 1993-cü il noyabrın 22-də Moskva şəhərində imzalanmış Saziş əhəmiyyətli xarakter daşıyır. Həmin Sazişin 18-ci maddəsində nəzərdə tutulur ki, Tərəflər beynəlxalq hüquqdan irəli gələn hüquq və öhdəliklərinə uyğun olaraq, ölkəmizdə məxsus hava gəmisi ilə bağlı məsələdə ardıcılıq və qətiyyət göstərilməsinin əsasında möhtərəm cənab Prezidentin Azərbaycanın milli marqlarının qorunmasında,

onun mənafeələrinin və beynəlxalq nüfuzunun müdafiəsində, vətəndaşlarımızın hüquqlarının etibarlı formada təmin edilməsində nümayiş etdirdiyi sarsılmaz mövqe durur və birmənalı olaraq dövlətimiz bütün lazımı nəticələrə nail olacaq.

"İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinin ikinci oxunuşunda çıxış edən Milli Məclisin komitə sədri Siyavuş Novruzov bildirdi ki, bu qanun layihəsi xaricdə oturub Azərbaycan əleyhinə iş aparıb, hansısa məqsədlərlə gedib sığınacaq alan şəxslərlə bağlı tətbiq olunmalıdır: "Bu, söz azadlığının məhdudlaşdırılması deyil". S.Novruzov əlavə etdi ki, xaricdə oturub heç bir məsuliyyət daşımadan insanları təhqir etmək və onları mənəvi terrora məruz qoymaqla bağlı Cinayət Məcəlləsində ağır maddə olmalıdır: "Bununla bağlı prokurorluq orqanları bir sıra cinayət işlər qaldırıblar. Bu, daha da genişlənməli və həmin şəxslər Azərbaycana gətirilib qanun qarşısında cavab verməlidir. Bir qrup insan hesab edir ki, danışsam, mənə təhqir edəcəklər. Onların çıxışlarını həyat yoldaşları, anaları, bacıları oxuyur. O cür ifadələrin işlədilməsi ilə insanların heysiyyətinə toxunmaq istəyirlərsə, birinci özlərinin heysiyyətinə to-

xunmalıdır. Onlar müxtəlif ad altında Azərbaycana tərk ediblər. Həmçinin, televiziya kanallarında göstərilən verilişlər və seriallara aidiyyəti qurumlar cavabdehlik daşıyır. Hesab edirəm ki, orada olan mənəvi terroru aradan qaldırmağa onların imkanı çatdırmır".

Deputat Rəşad Mahmudov dedi ki, dövlət rəhbəri fərdi statusdan daha çox, institusional simvoldur: "Ona qarşı qeyri-etik söz və davranışlar konkret bir şəxsə deyil, dövlət institutlarına, milli rəmzlərə və dövlətin təmsil etdiyi dəyərlərə yönəlməli münasibət anlamı daşıyır. Bununla yanaşı, son dövrlər internet resurslarında və sosial şəbəkələrdə əsas-sız, təsdiqini tapmayan məlumatların konkret tibb müəssisələrinin və həkimlərin adları çəkilməklə yayılması ciddi problemlər yaradır. Bu cür paylaşımlar nə hüquqi araşdırma, nə də tibbi ekspertizaya əsaslanır, lakin cəmiyyətə fakt kimi təqdim olunur".

Deputat təklif etdi ki, ikinci oxunuşda bu aspekt ayrıca nəzərə alınsın və tibb sahəsinə münasibətdə əsassız məlumatların yayılmasının qarşısını alan daha aydın və effektiv hüquqi mexanizmlər formalaşdırılsın.

Milli Məclisdə Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, "Tütün və tütün məmulatları haqqında", "Reklam haqqında" və "Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi ikinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılaraq qəbul edildi. Deputat Naqif Həmzəyev layihə barədə çıxışında bildirdi ki, qanunda edilən dəyişiklikləri dəstəkləyir: "Bəlkə də bu dəyişiklikləri etməyə gecikmişik. Orta məktəblərdə yuxarı sinif şagirdlərin elektron siqaret aludəçisinə çevrilməsi faktları utançvericidir. Ümid edirəm ki, məktəblərimizdə bu prosese nəzarət mexanizmləri gücləndiriləcək. Dəyişikliklərin tətbiq edilməsi ilə "Qara bazar"ın formalaşması riskləri böyükdür".

N.Həmzəyev bildirdi ki, bunun qarşısını almaq üçün sahibkarların anbarlarında qalacaq məhsulların alınması və ya onlara dəymiş ziyanın bir

hissəsini kompensasiya olaraq ödənilməsidir: "Başqa yol isə sahibkarların sata bilmədikləri məhsulların əlavə gömrük ödənişləri olmadan başqa ölkələrə göndərilməsinə və ya aldıkları yerə qaytarılmasına imkan vermək olar".

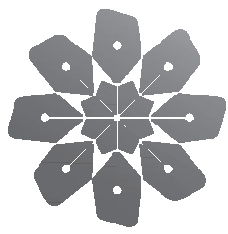
Deputat Qüdrət Həsənuşiyev bildirdi ki, qanun layihəsinə dəstəkləyir: "Amma 246-cı maddənin bir və ikinci hissələrinin sanksiyaları ilə bağlı fikirlərimi bildirmək istəyirəm. Bilirsiniz ki, herostratik şöhrət anlayışı var. Hələ eramızdan əvvəl Herostrat adında bir şəxs Efesdə dünyanın 7 möcüzəsindən biri olan Artemida məbədinə yandırmışdı ki, təninsin və tarixdə qalsın. Ona görə də pis və əxlaqsız işlər görməklə tarixdə qalmaq istəyən insanlar olub və bundan sonra da yəqin ki, olacaq. Belələri var". Deputat əlavə etdi: "Ümumiyyətlə, mən özüm xarakter etibarını ilə bir hüquqşünas olaraq hər zaman söyləmişəm ki, cinayətkarlığa qarşı mübarizədə cəzaların sərtləşdirilməsi yox, cəzanın labüdlüyünü təmin etmək lazımdır. Yeni cinayət törədən şəxs bilməlidir ki, o, hansısa bir cinayət hadisəsi törədirsə, rüşvət verməklə, yaxud kimlərsə təsiri, himayəsi ilə o cinayət məsuliyyətindən yaxa qurtara bilməyəcək".

Milli Məclisin plenar iclasında "Mülki dövriyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövriyyədə çıxarılmış) əşyaların siyahısı haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi müzakirə edilərək təsdiqləndi. Layihəyə əsasən, asbest və tərkibində asbest olan materiallar Mülki Məcəlləyə uyğun olaraq mülki dövriyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövriyyədə çıxarılmış) əşyaların siyahısına əlavə ediləcək. Müzakirələr zamanı bildirilib ki, asbest uzun illər ərzində sənayenin bir çox sahələrində (sement, kimya, izolyasiya, kağız sənayesi və sair) və tikintidə geniş istifadə olunan mineral tərkibli materialdır.

Qanunun icrasına 2027-ci ilin ikinci yarısından başlanılacaq.

Milli Məclisin payız sessiyasının sonuncu iclası cari ilin 30 dekabrında keçiriləcək. Bu barədə plenar iclasın yekununda spiker Sahibə Qafarova bildirdi.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Bu il dekabrın 1-nə Azərbaycanda vaxtı keçmiş kreditlərin məbləği 557,6 milyon manat təşkil edib. Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) məlumatına əsasən, bu, noyabrın 1-i ilə müqayisədə 2,35 faiz çoxdur.

Problemlı kreditlərin məbləği ilin əvvəlinə nisbətən 24,2 faiz, son 1 ildə isə 12,3 faiz artıb. Noyabrın sonuna vaxtı keçmiş kreditlərin ümumi kredit portfelinə xüsusi çəkisi 1,8 faiz təşkil edib. Bu göstərici oktyabrın sonuna və ötən il noyabrın sonuna 1,7 faiz olub.

İstehlak kreditlərindəki bu artım cəmiyyətdə narahatlıq yaratmaqdadır. AMB-də isə istehlak kreditlərinin, daha çox onlarla bağlı olduğu hesab edilən problemlı kreditlərin artmasında narahatlıq üçün əsas görünür. Mərkəzi Bankın (AMB) Maliyyə sabitliyi departamentinin direktoru Ataxan Həsənovun dediyinə görə, Azərbaycanda kreditin dərinliyi "benchmark" ölkələri ilə müqayisədə aşağıdır. O, bildirib ki, hazırda ölkədə kredit portfeli 30 milyard manat, istehlak kreditləri isə 9,3 milyard manat təşkil edir: "Bu rəqəmi ümumi daxili məhsula bölsək, istehlak kreditlərinin payı 7-8 faizdir. Bu göstəricini benchmark ölkələri ilə müqayisə etsək görürük ki, bizdə kreditin dərinliyi aşağıdır, deməli kreditlərin artım potensialı var, bundan çəkinmək lazım deyil".

AMB-nin maliyyə bazarında tənzimləyici və nəzarətədi orqan kimi baxışı ondan ibarət ki, kreditləşmə, xüsusi əhalinin kreditləşməsi sağlamlıq və məsuliyyətli prinsiplərə əsaslanmalıdır: "Bu o deməkdir

ki, əhalinin borclanması onların gəlirlərinə mütənasib formada olmalıdır. AMB də öz prudensial siyasətini və yaxud qanunvericilik çərçivəsini məhz bu formada formalaşdırır ki, əhalidə izafi borclanma olmasın. Biz həm əhalinin kreditləşmə dinamikasını, həm də kredit portfelinin keyfiyyətini daim monitoring edirik, onun nəticələrini ictimaiyyətlə bölüşürük. AMB-nin saytıdakı müvafiq hesabatlarda bu rəqəmlərlə tanış olmaq mümkündür".

AMB rəsmisi bildirir ki, Azərbaycanda problemlı kreditlərin məbləği son beş ilin orta göstəricisindən daha aşağıdır. Son bir ildə bir qədər artım olsa da, bu artım riskli xarakter daşıyır: "Bizim təhlillərimiz göstərir ki, əhalinin borclanması da riskli xarakter daşıyır və sağlamlıq, AMB-nin müəyyən etdiyi prinsiplərə əsaslanır. Bir çox hallarda insanlar banklara kredit üçün müraciət edəndə, banklar hesablayıb deyir ki, sizə filan məbləğdə kredit düşür. Bu, artıq AMB-nin müəyyən etdiyi qaydalar əsasında olur. Bu qaydaya biz BGN qaydası deyirik - yəni borcun gəlirə nisbəti. Bu o deməkdir ki, ay ərzində əhalinin ödədiyi borc yükü onun gəlirinin müəyyən hissəsi qədər ola bilər".

Xatırladaq ki, 2019-cu ildə edilmiş dəyişikliklərlə əhalinin aylıq borc yükü onun gəlirinin 45 faizdən çox olurdusa, bu hal-

İqtisadiyyat

ÜSAVAT
N 237 (8847) 27 dekabr 2025

Problemlı kreditlərin artımı sürətlənib Kredit kartlarına limit niyə fayda vermədi...

da banklara daha yüksək ehtiyat tələbi və daha yüksək risk üzrə ölçülmüş aktiv tələbi qoyulurdu. 2022-ci ildən 70 faizdən yuxarı borclanma məhdudlaşdırılıb: "Bu o deməkdir ki, əhalinin borc yükü onların gəlirlərinin 70 faizindən çox ola bilməz. Düşünürük ki, bu tənzimləmələr bizi ən çox narahat edən məsələnin - izafi borclanma üzrə risklərin qarşısını alır".

Problemlı kreditlərin artımında istehlak kreditləri üzrə faiz artımları da rol oynayır. AMB-nin hesablamalarına əsasən 2025-ci il 30 sentyabr tarixinə bankların kredit kartları ilə verdikləri kreditlərin orta faiz dərəcəsi 25 faiz, məişət av-

danlıqlarının alınmasına verilən kreditlər üzrə 26 faiz, yaşayış sahəsinin təmiri ilə bağlı olan kreditlər üzrə 17 faiz, avtomobil kreditləri üzrə 13 faiz, digər kreditlər (yaşayış sahəsinin alınmasına və tikintisinə verilmiş kreditlər istisna olmaqla) üzrə 21 faiz təşkil edib. Bu, bütün kredit növləri üzrə ötən ilin eyni dövründəki göstəricidən 1 faiz çoxdur.

Qeyd olunan dövrdə bank olmayan kredit təşkilatlarının verdikləri istehlak kreditlərinin (Gündəlik (qısamüddətli), yaşayış sahəsinin alınması və tikintisinə verilmiş kreditlər istisna olmaqla) orta faiz dərəcəsi 35 faizə bərabər olub. Bu göstərici

dəyişməyib.

Bu ilin avqustunda məhz istehlak kreditlərinin artmasına görə AMB kredit kartlarına limit tətbiq edib. Tənzimləyicinin qəbul etdiyi yeni qaydalara əsasən, borcalanın kredit xətti limiti (bütün kredit təşkilatları qarşısındakı öhdəliklər nəzərə alınmaqla) onun xalis gəlirinin 5 misli ilə məhdudlaşdırılıb. Həmçinin overdraft limitləri kredit xətləri anlayışına daxil edilib. İstehlak kredit kartlarının balansdan kənar hissəsi üzrə kreditə konvertasiya əmsalı 40 faiz müəyyən olunub.

Mərkəzi Bankın əsaslandırmasına görə, dəyişikliklərin məqsədi əhalinin həddindən ar-

tıq borclanmasının qarşısını almaq və bank sektorunun dayanıqlılığını qorumaqdır. AMB-nin təhlillərinə görə, son dövrlərdə kredit kartlarının həcmi sürətlə artıb və bu, borc yükünün də yüksəlməsi ilə müşayiət olunub.

Yeni qaydalara əsasən, nağd vəsaitlə, bank və qiymətli metallarla təmin edilmiş kredit xətləri bu limitin hesablanmasından istisna edilir. Həmçinin bu limitdən artıq olan istehlak kredit xətlərinin ümumi məbləği bankın tutulmalardan sonra I dərəcəli kapitalının 1 faizindən çox olmamalıdır.

Kredit kartları ilə bağlı addımlar nəticəsini verməkdədir. Belə ki, AMB-nin statistikasına görə, noyabrın sonuna banklar və "Azərpoçt" MMC sistemləri üzrə dövrüyyədə olan ödəniş kartlarının sayı ötən aya nəzərən 134 min ədəd artaraq 21 milyon 835 min ədəd təşkil edib. Keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu göstərici 12,2 faiz artıb.

Ödəniş kartlarında debet kartlarının sayı 14,7 faiz artıb, kredit kartlarının sayı isə 6,7 faiz azalıb: ümumi ödəniş kartlarının sayı 12,7 milyon ədəd, kredit kartları isə 2.097 milyon ədəd təşkil edir.

Beləliklə, aydın olur ki, kredit kartlarına tətbiq olunan limit, onların sayının azalması problemlı kreditlərin həcmindəki artımın qarşısını ala bilməyib.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKIT

Bayramqabağı qızıl bahalaşacaq?

Bayram ərəfəsində qızıl bazarında vəziyyət əsasən global qiymət dəyişiklikləri və mövsümi tələbat amilləri ilə müəyyən olunur.

Bunu Trend-ə açıqlamasında Azərbaycan Zərgerlər Assosiasiyası İdarə Heyətinin sədrinin müavini, iqtisadçı Rövşən Əmircanov deyib.

O bildirib ki, son dövrlərdə beynəlxalq bazarlarda qiymətli metalların, xüsusilə qızılın qiymətində ciddi artım müşahidə edilir ki, bu da yerli bazarı birbaşa təsir göstərir.

"Hazırda dünya bazarında qızılın bir unsiyasının qiyməti

4400 ABŞ dolları ətrafında formalaşıb və bu amil daxili bazarda qızıl məmulatlarının satış qiymətlərinin artmasına səbəb olub. Ümumilikdə bazarda hərəkətililik var, satıcılar bayram mövsümünə uyğun olaraq çeşidi artırır və tələbatı qarşılamağa çalışırlar",-deyə o bildirib.

R.Əmircanov vurğulayıb ki, hazırda qızıl məmulatlarının qiymətlərində artım açıq şəkildə müşahidə olunur. Bu artım əsasən beynəlxalq bazarlarda qızılın dəyərinin yüksəlməsi ilə bağlıdır.

"Yerli bazarda qiymətlər dünya bazarındakı tendensiyalara uyğun formalaşır və mövcud şəraitdə qiymətlərin qısa müddətdə aşağı düşəcəyi gözlənilir. Qiymətli metal bazarındakı bu artım yalnız qızıl məhdudlaşdırma - hazırda gümüşün bir unsiyasının qiyməti təxminən 70 ABŞ dolları civarındadır ki, bu da əvvəlki dövrlərlə müqayisədə yüksək göstəricidir. Hazırda alıcıların ümumi sayı sabitdir, lakin istehlakçı davranışında müəyyən dəyişikliklər müşahidə olunur".

İqtisadçı bildirib ki, qızılın qiymətinin yüksək olması alıcıların bir hissəsinin daha çox bəndələrinə uyğun, çəkisi az olan məmulatlara üstünlük verməsinə səbəb olur.

"Eyni zamanda, qiymət artımı fonunda bəzi alıcılar alternativ olaraq gümüş məmulatlarına yönəlirlər. Təcrübə göstərir ki, Yeni il və digər bayramlar ərəfəsində qızıl və digər qiymətli metallara tələbat adətən artır. Bu il də bayrama yaxın günlərdə bazarda canlanma və satışların artması gözlənilir",-deyə o əlavə edib.

Bu şəxslərə qonorar veriləcək

Patent qanununa dəyişiklik edilir: klonlaşdırma "patent obyektini" sayılmayacaq, royalti üzrə minimum pay müəyyənləşir.

Bu məsələ Milli Məclisin plenar iclasında müzakirə edilən "Patent haqqında" qanunda dəyişiklikdə öz əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, patent prosedurlarını beynəlxalq qaydalara uyğunlaşdırır, iddia səndələri və ilkinlik mexanizmini dəqiqləşdirir, həmçinin genetik ehtiyatlar və ənənəvi biliklərlə bağlı yeni tələblər müəyyən edir.

Yeni qanun layihəsinə əsasən patent verilməyən obyektlər genişləndirilir. Belə ki, insanın klonlaşdırılması üsulları və klonu, rüseyim xəttinin hüceyrələrinin genetik təamlığının modifikasiyası üsulları, insan embrionlarının sənaye məqsədləri üçün istifadəsi patent obyektini kimi qəbul edilmir.

Həmçinin ənənəvi biliklərə aid obyektlər (ənənəvi biliklərə əsaslanan ixtira/faydalı model/sənaye nümunələri istisna olmaqla) patent hüquqı mühafizəsindən kənarda saxlanılır.

Layihədə bildirilib ki, ixtira

genetik ehtiyatlara əsaslanırsa, iddiaçı mənşə ölkəsi və ya mənbə barədə məlumat verməlidir; genetik ehtiyatlarla əlaqəli ənənəvi biliklər olduqda həmin biliklərin təqdim edildiyi icma və ya mənbə açıqlanmalıdır.

İşçinin (o cümlədən müəlim, elmi işçi, doktorant, magistr, tələbə və s.) xidməti vəzifə və ya yazılı tapşırıqla yaratdığı ixtiraya dair patent hüququ, müqavilədə başqa şərt yoxdursa, işəgötürənə məxsus olur; royaltidən xərclər çıxıldıqdan sonra qalan vəsaitin azı 50%-i müəllifə ödənilməlidir.

Müzakirə edilən qanun layihəsində sənaye nümunələrində

yeni məhdudiyyətlər gətirilir. Belə ki, istehlakçıyı yanlışla bilən bədii-konstruktiv həllərə (istehlakçı, mənşə, tara/etiket və s. barədə yanlış təsəvvür yaradan) yalnız müstəsna hüquq sahibinin müraciəti istisna olmaqla mühafizə verilmir; dövlət rəmzləri, beynəlxalq təşkilatların rəmzləri, rəsmi nişanlar, habelə razılıq olmadan başqa dövlətə məxsus mədəni (etnik/dini) irs obyektlərinin ad/təsvirləri sənaye nümunəsi kimi qorunmur.

İxtira və faydalı modellərdə dərc əsasən 18 ay, sənaye nümunələrində 6 ay kimi göstərilir; müəyyən hallarda patentnin dərcilə eyni vaxtda iddia sənədinin dərci də mümkündür.

“Bu, oyun idi və özləri uydurmuşdu”

İsfəndiyar Axundov

“Onsuz da burada cinayət işi yox idi, vaxtımı aldılar”.

Bunu Musavat.com-a açıqlamasında “Şərur MTK”-nin sahibi İsfəndiyar Axundov dünən məhkəmədə bəraət alması ilə bağlı danışarkən deyib.

O bildirib ki, 8 aydır ki, məhkəmə davam edirdi: “8 ay mən həftədə iki dəfə məhkəməyə gedib-gəldim. Əvvəldən bildirdim ki, bəraət alacağam, çünki günahım yox idi. Ancaq mənim üçün ən böyük cəza vaxtımın getməsi oldu. 8 aydır ki, mən işimdən aralı salıblar, işimlə məşğul ola və heç yere gedə bilmirdim. Bunun özü cəzadır da. Mən əvvəldən Emil Səməndərova dedim ki, mənə məhkəməyə verməklə nə etmək istəyirsən? Heç özləri də bilmirdi. Mənim üzərimdən özlərini reklam edirdilər ki, bax, İsfəndiyarı məhkəməyə gətirdirik. Mən heç ona dələduz deməmişdim. Bu, bir oyun idi və özləri uydurmuşdu”.

Qeyd edək ki, “Şərur MTK”-nin sahibi İsfəndiyar Axundov (Şərurlu İsfəndiyar) barəsində xüsusi ittiham qaydasında verilən şikayət üzrə məhkəmə prosesi yekunlaşıb. Bu gün Binəqədi Rayon Məhkəməsində hakim Vüsal Tağıyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə qərar elan olunub. Məhkəmə işdə cinayət tərkibi olmadığını əsas götürərək, İsfəndiyar Axundova bəraət verilməsi barədə qərar çıxarıb.

Xatırladaq ki, İsfəndiyar Axundov barəsində Cinayət Məcəlləsinin 147.2-ci (böhtan) və 148-ci (təhqir) maddələri üzrə xüsusi ittiham qaydasında şikayət edilib. Xüsusi ittiham qaydasında “Proqress 2016” MTK-nin rəhbəri Emil Səməndərov şikayət edib. İttihama görə, İsfəndiyar Axundov müsahibəsində Emil Səməndərovu dələduz kimi təqdim edib.

Son illər ölkənin problemlərindən biri də bölgə əhalisinin getdikcə azalması, vətəndaşların paytaxta üz tutmasıdır. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, əhalinin sayı ilin əvvəlindən 2935 nəfər və ya 0,03 faiz artaraq 2025-ci il fevral ayının 1-i vəziyyətinə 10 milyon 227 min 824 nəfərə çatıb.

Qeyd olunub ki, əhalinin 54,4 faizini şəhər, 45,6 faizini kənd sakinləri, 49,8 faizini kişilər, 50,2 faizini isə qadınlar təşkil edir. Bakının Baş Planında da demografik vəziyyət nəzərə alınaraq vurğulanıb ki, Bakı şəhərinin 2040-cı ilə olan əhalisinin sayı 2,88 - 3,17 milyon nəfər arasında dəyişəcək. Onu da vurğulayaq ki, şəhər və kənd əhalisinin sayı ilə bağlı açıqlanan rəqəmlər rəsmidir.

Faktdır ki, ölkə əhalisinin əksəriyyəti paytaxtda yaşayır. Bunun isə müxtəlif səbəbləri var. Hətta elə kəndlər var ki, artıq orada heç kim yaşamır. Beləliklə, urbanizasiya prosesi davam edir. Vətəndaşlar öz evlərindən, kəndlərindən, rayonlarından uzaq düşərək yaşamaq üçün paytaxtı seçirlər.

Bu problemin yaşandığı bəzi ölkələrdə kənd əhalisinin yenidən bölgələrə cəlbə üçün müxtəlif tədbirlər həyata keçirilir. Məsələn, İtaliyanın Toskana bölgəsində yerləşən kiçik tarixi Radikondoli şəhəri ora köçüb məskunlaşmağa razı olan şəxslərə maliyyə dəstəyi təklif edir. Ümumi maliyyə stimulu təxminən 30 min ABŞ dollarına çatdı bilər. Yerli hakimiyyət bu ad-

dımla əhalinin sayının azalmasını dayandırmaq və boş qalan evləri yenidən istifadəyə qaytarmaq niyyətindədir.

Azərbaycan hökuməti hansı addımlar atmalıdır? Əhalini bölgələrə qayıdışa necə həvəsləndirmək olar?

Mövzu ilə bağlı sosioloq Üzeyir Şəfiyev “Yeni Müsavat”-a danışdı:

“Birinci növbədə qeyd etmək lazımdır ki, 2004-cü ildən etibarən regionların sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı dövlət proqramları həyata keçirilir. Bu proqramlar məhiyyət etibarilə olduqca maraqlı və strateji əhəmiyyətə malik təşəbbüslərdir. Lakin istənilən dövlət proqramının effektivliyi yalnız onun qəbul edilməsi ilə deyil, icra mexanizmlərinin nə dərəcədə işlək olması və real nəticələr verməsi ilə ölçülür. Bu baxımdan hesab edirəm ki, regionların sosial inkişafı proqramlarının icrası ilə bağlı mü-

təmadi və sistemli monitoring mexanizmi tətbiq olunmalıdır. Yerli icra hakimiyyətləri, aidiyyəti dövlət qurumları ictimaiyyət qarşısında hesabat verməlidir ki, proqram çərçivəsində konkret olaraq hansı işlər görüldü, hansı layihələr icra

olunub və bu layihələrin əhəlinin həyatına real təsiri nədən ibarətdir.

Xüsusilə regionlarda məşğulluq sahəsində hansı addımlar atıldığı, gənclərin işlə təminatı, onların yaş xüsusiyyətlərinə uyğun əmək imkanlarının yaradılması, asu-

yaradılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Çünki gənclər sosiallaşmanı, ünsiyyəti və mənəvi ehtiyaclarını daha çox kollektiv mühitdə tapırlar, nəinki fərdi iş yerlərində. Kollektiv əmək mühiti həm də cəmiyyət daxilində inteqrasiyanı, sosial bağları və ailə

şəhərlərə axınının digər əsas səbəblərindən biri də təhsil və səhiyyə xidmətlərinin əlçatanlığıdır. Əgər regionlarda keyfiyyətli təhsil və səhiyyə təmin olunsaydı, bu problemin əhəmiyyətli hissəsi həll edilə bilər. Məsələn, ölkə üzrə təxminən 100 minə yaxın tibbi

larda ciddi həkim çatışmazlığı müşahidə olunur. Halbuki son illər regionlarda çoxlu sayda tibb məntəqələri, klinikalar, xəstəxanalar və diaqnostika mərkəzləri tikilib”.

Sosioloq həmçinin vurğulayıb ki, eyni zamanda universitetlərin və profili uyğun

Bakı “boğulur”, əhalini bölgələrə necə qaytaraq?

Sosioloq Türkiyə modelini təklif edir

olan nazirliklərin regionlara köçürülməsi də məqsəduyğundur:

“Məsələn, kənd təsərrüfatı nazirliyinin paytaxtda yerləşməsi nə dərəcədə məntiqidir? Bu kimi qurumların regionlara köçürülməsi həm məşğulluğu artırır, həm də regional inkişafı sürətləndirir.

Keçmişdə mövcud olan üzüm plantasiyaları, kolxoz və sovxoz modelləri kollektiv əmək mühitinin formalaşmasına xidmət edirdi. Gənclər bir yerdə işləyir, sosiallaşır, ailə qurur, cəmiyyət daxilində bağlar yaranırdı. Bu gün də regionlarda kollektiv iş sahələrinin yaradılması bu baxımdan olduqca vacibdir”.

□ **Xəlilə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

də vaxtlarının təşkili və mənəvi-psixoloji ehtiyaclarının ödənilməsi ilə bağlı ətraflı hesabatlar hazırlanmalıdır. Çünki regionlarda yalnız iqtisadi deyil, eyni zamanda sosial və mənəvi mühitin formalaşdırılması vacib şərtədir.

İkinci mühüm məsələ isə regionlardan paytaxta və iri şəhərlərə kütləvi axının qarşısının alınmasıdır. Bu axının əsas səbəblərindən biri yaradılan yeni iş yerlərinin qeyri-bərabər bölgüsüdür. Müşahidələr göstərir ki, il ərzində yaradılan, məsələn, 91 min yeni iş yerinin təxminən 80 faizi Bakı və Abşeron zonasının payına düşür. Bu isə təbii olaraq paytaxtı və mərkəzi şəhərləri region əhalisi üçün daha cəlbedici edir. İnsanlar iş tapmaq, həyat şəraitlərini yaxşılaşdırmaq ümidi ilə Bakıya üz tuturlar”.

Sosioloq qeyd edir ki, bu vəziyyətin qarşısını almaq üçün iş yerlərinin diversifikasiyası düzgün aparılmalı, yeni iş yerlərinin əsas hissəsi regionlarda yaradılmalıdır:

“Məqsəd ondan ibarət olmalıdır ki, yaradılan iş yerlərinin 80 faizdən çoxu Bakı və Abşeronda deyil, regionların payına düşsün. Xüsusilə də gənclərin yaş və sosial xüsusiyyətlərinə uyğun iş yerləri açılmalıdır, çünki əsas miqrasiya edən təbəqə məhz gənclərdir

Eyni zamanda, gənclər üçün kollektiv iş sahələrinin

instituttonun formalaşmasını gücləndirir.

Bundan əlavə, regionları cəlbedici etmək üçün alternativ və innovativ layihələr də tətbiq oluna bilər. Məsələn, Türkiyədə tətbiq edilən və “çiftçi layihəsi” kimi tanınan model olduqca uğurlu nəticələr verib. 2017-2019-cu illər ərzində bu layihə vasitəsilə təxminən 300 min nəfər mərkəzi şəhərlərdən regionlara geri qayıtarlıb. Layihə çərçivəsində paytaxta köçmüş insanlara kənd təsərrüfatı heyvanları, məsələn, qoyun verilib, onlara aylıq məvacib ayrılırdı və 3 ildən sonra əldə olunan gəlirdən dövlət pay götürürdü. Bu, həm sosial, həm də iqtisadi baxımdan son dərəcə maraqlı və effektiv layihədir və Azərbaycanda da analoji model tətbiq oluna bilər”.

Üzeyir Şəfiyevin fikrincə, digər mühüm tədbir kimi mədəni-kütləvi layihələrin regionlar üzrə daha ədalətli paylanması vacibdir:

“Gənclər təkcə iş dalınca deyil, eyni zamanda mənəvi və mədəni ehtiyaclarını ödəmək üçün də böyük şəhərlərə üz tuturlar. Bu baxımdan teatr truppalarının, konsert proqramlarının, mədəni festivallarının regionlara göndərilməsi olduqca faydalı olardı. Bu həm regionların mədəni həyatını canlandırır, həm də gənclərin böyük şəhərlərə köçmək ehtiyacını azaldır.

İnsanların regionlardan iri

personal mövcuddur, onlardan 37 minə yaxını həkimdir. Buna baxmayaraq, region-

Donetskə həbsdə olan azərbaycanlı vəkildən xəbər var

“Azərbaycanlı vəkil Elman Paşayev qarşıdan gələn Yeni il 7 aydan artıqdır ki, saxlandığı Donetsk istintaq təcridxanasında qeyd edəcək”.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Rusiyanın ŞOT Telegram kanalı məlumat yayıb.

Bildirilir ki, Donetsk 1 sayılı İstintaq Təcridxanasında artıq bayram hazırlıqlarına başlanılıb. Məbuslar Yeni il süfrəsini özləri təcridxanada hazırlayacaq. Bayram proqramına Yeni il filmləri və “Mavi işıq” proqramı daxildir. Məhkumlar ümid edirlər ki, il dəyişəndə təcridxana rəhbərliyi onlara stəkanlarındakı limonadla Yeni il arzusu tutmağa icazə verəcək. ŞOT-un məlumatına görə, azərbaycanlı vəkil boş vaxtlarında kitab oxuyur, stolüstü oyunlar oynayır, müntəzəm gəzintilər edir və səhhəti yaxşıdır.

Paşayevin vəkili bildirib ki, onun 45 milyon rubldan artıq dələduzluq işi üzrə məhkəmə prosesi bir-iki il davam edə bilər və onun müvəkkili bütün bu müddəti Donetsk istintaq təcridxanasında olacaq. Paşayev əvvəllər xüsusi təyinatlı hərbi zonaya yerləşdirilməsi ilə bağlı vəsatət qaldırıb, lakin məhkəmə onun vəsatətini təmin etməyib. Onu 10 ilə qədər həbs gözləyir.

Paşayevi tanıyanlar onun cəbhə xəttinə qayıtmasını üç dəfə xahiş ediblər.

Bakı və Ankaraya xəbərdarlıq: Ayıq-sayıq olun!

"Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri çox möhkəm təməl üzərində qurulub. İki qardaşın arasına üçüncü bir aktorun girməsi mümkün deyil. Buna imkan da verməməliyik. "İki dövlət, bir millət" olaraq taleyimizin birliyini fasiləsiz şəkildə davam etdirməliyik".

Teleqraf xəbər verir ki, bunu Türkiyənin "Haber7" portalının köşə yazarı Osman Ateşli deyib.

"Münasibətlərimizin həmişə güclü qalması üçün hər kəsin üzərinə mühüm vəzifələr düşür. Azərbaycanın Türkiyədən, Türkiyənin də Azərbaycandan uzaqlaşması mümkün deyil və mümkün olmamalıdır.

Risqlər varmı? Bu coğrafiyada mövcud olduğumuz müddətdə risklərin olmaması mümkün deyil. Cəmiyyəti yanlış təsəvvürat və yalanlara təslim etməsək, bu riskləri aradan qaldıra bilərik. Media və sosial platformalarda əsassız şayiələrə boyun əysək, zaman-zaman aparılan əks-təbliğatlara uya bilərik. Bunun qarşısını almaq üçün münasibətlərin doğru şəxslər tərəfindən, düzgün istiqamətdə idarə olunması çox vacibdir. Ayıq-sayıq olmalıyıq", - o qeyd edib.

Osman Ateşli əlavə edib ki, iki qardaş ölkənin qarşısında diplomatiyanı birbaşa maraqlandıran bir çox mühüm mövzular var:

"Regional təhlükəsizlik məsələləri, Azərbaycanla hərbi əməkdaşlıq, Ermənistanla münasibətlər, sərhəd məsələləri, nəqliyyat dəhlizləri... Bundan əlavə, ikitərəfli ticarət və enerji məsələlərini də unutmamaq olmur".

"Haber7"-nin yazarı hesab edir ki, Ankara və Bakıda bütün istiqamətlərdə ciddi qətiyyət mövcuddur, bu isə olduqca sevindiricidir.

Berlin "Sidewinder" raketlərini Ukraynaya təhvil verməyi planlaşdırır. Ukrayna mediasının məlumatına görə, Almaniyanın müdafiə naziri Boris Pistorius deyib ki, yeni silahlar ölkənin hava hücumundan müdafiəsini əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirəcək. Nazir həmçinin qeyd edib ki, Berlin Ukraynanın hava hücumundan müdafiəsini əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirib, xüsusən də iki Patriot sistemi və doqquz IRIS-T anti-ballistik raket sistemi bağışlayıb. "Gələcək il Ukraynanın hava hücumundan müdafiəsini gücləndirmək üçün ehtiyatlarımızdan çox sayda Sidewinder raketini verəcəyik", - deyir Pistorius əlavə edib. Ukrayna mediası yazıb ki, bunlar hava-hava tipli raketlərdir. Onlar helikopterlərdən və ya qırıq təyyarələrdən Rusiya təyyarələrinə və dronlarına qarşı istifadə oluna bilər. Ukrayna artıq döyüş meydanında onlardan istifadə təcrübəsi əldə edib və əvvəllər ABŞ-dan "Sidewinder" raketləri alıb. Daha sonra ukraynalı mütəxəssislər əvvəlcə F-16 qırıqları üçün nəzərdə tutulmuş bu raketləri Ukrayna hava hücumundan müdafiəsinin ehtiyacları üçün yer-hava raketlərinə çeviriblər... Bu arada məlum olub ki, 2025-ci ildə Rusiya Ukraynanın cəmi 4400 kv.km ərazisini ələ keçirə bilib. Bu haqda "Bild" nəşrinin analitiki Yulian Röpke məlumat verib (Axar.az). "2025-ci ildə bu "uğur" uğrunda təxminən 100 min rus ölüb. Rusiya 2025-ci ildəki kimi "uğurlu" davranmağa davam etsə belə, Kremlin ordusuna Donetsk, Luqansk, Zaporijje və Xerson bölgələri üzərində nəzarəti ələ keçirmək üçün ən azı dörd il vaxt lazım olacaq. Bu arada Rusiya iqtisadiyyatı kütləvi inflyasiya və əlçatmaz əsas faiz dərəcələri səbəbindən getdikcə zəifləyir. Rusiyanın Ukraynada yeganə sürətli qələbə ümidi Kiyevi qoşunlarını vacib ərazilərdən könüllü olaraq geri çəkməyə məcbur etmək üçün Tramp administrasiyası ilə birgə səy göstərməkdir", - Röpke bildirib. 4400 kv.km keçmiş DQMV-ni inzibati ərazisinə bərabərdir. Azərbaycanlı hərbi ekspertlər bu "uğuru" necə qiymətləndirir? Rusiya rəhbərliyi üçün öz insanların həyatı niyə bunca ucuzlaşıb?

Siyasi şərhçi Kamran Məmmədli "Yeni Müsavat"a deyib ki, 4400 kvadrat kilometr kağız üzərində irəliləyiş kimi görünə bilər. Amma bu rəqəmi real ölçü vahidinə çevirəndə mənzərə dəyişir: Bu artıq hərbi uğur deyil,

"Dağlıq Qarabağ" boyda əraziyə görə 100 min ölü

Rus ordusunun bu "irəliləyiş"ini hərbi ekspertlər necə qiymətləndirir...

dövlətin öz vətəndaşına münasibətinin göstəricisidir. Rusiya Ukraynada müharibə aparmır, klassik imperiya davranışı sərgiləyir. İmperiya üçün ərazi məqsəddir, insan isə alətdir. Kreml XXI əsrin müharibəsini XX əsrin metodları ilə aparmağa çalışır. Texnologiyada, iqtisadi dayanıqlıqda və beynəlxalq legitimlikdə uduzan Rusiya canlı qüvvə itkisini əsas resursa çevirib. Bu, güc deyil, zəifliyin etirafıdır".

Siyasi şərhçi deyib ki, bu müharibədə Rusiya rəhbərliyi üçün ən ucuz resurs insan həyatıdır: "Çünki dövlətlə vətəndaş arasında real sosial müqavilə yoxdur. Vətəndaşa rifah və təhlükəsizlik yox, "tarixi missiya" satılır. Ölüm qəhrəmanlıq, itki statistika, məğlubiyyət isə "strateji səbir" adı altında gizlədilir. Dövlət yaşamaq üçün vətəndaşa yox, vətəndaş ölmək üçün dövlətə lazımdır. 4400 kvadrat kilometr Qarabağla müqayisəsi xüsusilə ibretamizdir. Azərbaycan eyni ölçüdə hərbi ekspert bildirib ki, burada əsas məsələ itkilərin miqdarı deyil, onların hansı hərbi nəticə verdiyidir: "Rusiya ordusu hücum əməliyyatlarını əsasən piyadanın kütləvi tətbiqi üzərində qurur. Zirehli texnika, aviasiya və yüksək dəqiqlikli silahların rolu getdikcə azalır. Bu isə göstərir ki, Rusiya ordusu kompleks birgə əməliyyatları aparmaq imkanlarını böyük ölçüdə itirib və müharibəni "tükəndirmə strategiyası" ilə davam etdirməyə məcburdur. 100 minə yaxın itki Rusiyanın canlı qüvvə ehtiyatları

nı ciddi şəkildə zəiflədir. Səfərbərlik resursu kağız üzərində geniş görünərsə də, real döyüş qabiliyyətinə malik şəxslərin sayı azalır. Təcrübəsiz şəxslərin sürətlə cəbhəyə göndərilməsi isə döyüş meydanında effektivliyi aşağı salır və itkiləri daha da artırır. Bu, qapalı dövr yaradır".

Hərbi ekspertin qeyd edir ki, 4400 kvadrat kilometr Qarabağ ölçüsü ilə müqayisəsi hərbi baxımdan da maraqlıdır: "Azərbaycan eyni ölçüdə ərazidə əməliyyatları hava üstünlüyü, pilot-

suz sistemlər, kəşfiyyat və dəqiq zərbələr üzərində qurdu. Rusiya isə Ukraynada hava üstünlüyü əldə edə bilmədiyi üçün əsas yükü canlı qüvvənin üzərinə qoyur. Nəticədə irəliləyiş yavaşdır, itkilər isə maksimumdur. Əgər Rusiya bu tempdə hücum əməliyyatlarını davam etdirərsə, Donetsk, Luqansk, Zaporijje və Xerson istiqamətlərində operativ məqsədlərə çatmaq üçün illər tələb olunacaq. Bu müddət ərzində iqtisadi, texniki və insan resurslarının tükənməsi labüddür. Müasir müharibədə belə bir model uzunmüddətli perspektivdə davamlı deyil. Nəticə etibarilə, 4400 kvadrat kilometrlik irəliləyiş hərbi uğur kimi təqdim oluna bilməz. Bu, taktiki səviyyədə əldə edilmiş, lakin strateji baxımdan çıxılmaz vəziyyət yaradan nəticədir. Rusiya Ukraynada ərazi qazanmır - resurslarını itirir. Müharibənin gedişi göstərir ki, bu strategiya nə cəbhədə, nə də arxa cəbhədə qələbə gətirə bilməz".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Daha bir rus generalı öldü

Rusiyada daha bir general ölüb.

"AzPolitika" xəbər verir ki, Rusiya mediasının məlumatına görə, Rusiya müdafiə nazirinin keçmiş müavini general-polkovnik Yuri Sadovenko 56 yaşında Moskvada ürək xəstəliyindən vəfat edib.

Sadovenko Ukraynanın Jitomir şəhərində anadan olub. 1994-cü ildən bəri Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının hazırkı rəhbəri Sergey Şoyqunun komandasında əvvəlcə Fövqəladə Hallar Nazirliyində, sonra Moskva Vilayət Qubernatoru Administrasiyasında və nəhayət Müdafiə Nazirliyində çalışıb. 2013-cü ildən 2024-cü ilə qədər Sadovenko Şoyqunun müavini və Müdafiə nazirinin aparat rəhbəri olub.

General-polkovnik eləcə də Ukrayna ilə müharibədə iştirak edən rus komandirlərindən biri idi.

2025-ci ilin yanvar-oktyabr ayları ərzində Ermənistan fiziki şəxslər tərəfindən xarici ölkələrdən 4 milyard 761 milyon dollar pul köçürülüb. Bu barədə Ermənistan Mərkəzi Bankı məlumat yayıb.

Eyni dövrdə ölkədən xaricə 3 milyard 614 milyon dollar köçürülüb. Nəticədə 2025-ci ilin yanvar-oktyabr aylarında Ermənistan xaricdən xalis valyuta axını (iki rəqəm arasındakı fərq) təxminən 1 milyard 15 milyard dollar təşkil edib. Bank bildirir ki, cari ildə Ermənistan pul köçürmələrinin xalis axını ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə təxminən 10 faiz artıb. Belə ki, 2024-cü ilin yanvar-oktyabr ayları ərzində dollar ifadəsində Ermənistan pul köçürmələrinin həcmi 4 milyard 520 milyon dollar, ölkədən xaricə köçürmələr isə 3 milyard 47 milyon dollar təşkil edib. Nəticədə xalis pul köçürmələrinin axınında 1 milyard 47 milyon dollardan yuxarı müsbət saldo yaranıb.

Hər iki halda Rusiya Ermənistan pul köçürmələrinin ən böyük mənbəyi olaraq qalır. Ümumi köçürmələrdə bu ölkənin payı 50 faizdən yuxarıdır. Lakin statistika göstərir ki, digər ölkələrdən, xüsusilə də ABŞ, Avropa İttifaqı, Ərəb dövlətlərindən də köçürmələr sürətlə artır.

Cənubi Qafqazın digər ölkəsi olan Gürcüstanda da xaricdən pul köçürmələri artır. Gürcüstan Milli Bankının hesabatına görə, 2025-ci ilin yanvar-oktyabr ayları arasında elektron sistemlər vasitəsilə Gürcüstan kommersiya banklarına edilən pul köçürmələrinin həcmi ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 7,1 faiz artaraq 3 milyard 10 milyon dollar təşkil edib.

2025-ci ilin ilk 10 ayında Gürcüstandan xaricə 342,6 milyon dollar köçürülüb ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 10,6 faiz çoxdur.

Yanvar-oktyabrada Gürcüstan ən çox pul köçürmə 560,8 milyon dollar (illik artım 20 faiz) olmaqla ABŞ-dən həyata keçirilib. İkinci yerdə 512,1 milyon dollarla İtaliya (9 faiz artım), üçüncü yerdə 385,7 milyon dollarla Rusiya (20,8 faiz azalma), dördüncü yerdə 261,2 milyon dollarla Almaniya (18,5 faiz artım), beşinci yerdə isə 241,3 milyon dollarla Yunanıstan (11 faiz artım) gəlir.

Azərbaycan Mərkəzi Bankının məlumatına görə, bu ilin 9 ayında xaricdə yaşayan fiziki şəxslər Azərbaycana 849 milyon 910 min dollar köçürüb. Bu, ötən illik göstəricidən cüzi artıqdır. Belə ki, 2024-cü ilin eyni dövrü üçün köçürmələrin həcmi 848 milyon 506 min dollar təşkil etmişdi.

AMB statistikasından aydın olur ki, xaricdən pul köçürmələrində həmişəki kimi, ən böyük pay Rusiyadadır. Doqquz ay ərzində bu ölkədən Azərbaycana 343 milyon 888 min ABŞ dolları köçürülüb.

Azərbaycanlılar vətənə niyə az pul göndərirlər?

Bu geriləmə Rusiyaya göndərilən pul baratlarının həcmində də baş verib

Müqayisə üçün qeyd edək ki, ötən ilin eyni dövründə bu rəqəm 410 milyon 718 min dollar olub. Mərkəzi Bankın 2020-ci ildən açıqlanan statistikasına əsasən, bu, son 7 ilin ən aşağı göstəricisidir. 7 il ərzində ən yüksək daxilolma Rusiyanın Ukraynada işğalçı müharibəsinin başladığı 2022-ci ildə baş verib. Həmin ilin 9 ayı ərzində Azərbaycana 2,3 milyard dollar göndərilib.

Azalma Rusiyaya göndərilən pul baratlarının həcmində də baş verib. Cari ilin 9 ayında Rusiyaya əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 22,6 faiz az vəsait - 34,3 milyon dollar göndərilib. Bu, 7 ilin minimum səviyyəsidir.

2025-ci ilin 9 ayında 140 milyon 298 min dollar, 2024-cü ilin eyni dövründə 130 milyon 332 min dollar məbləğində köçürmə ilə Türkiyə ikinci yerdədir.

Hesabat dövründə Azərbaycandan fiziki şəxslər xaricə ümumilikdə 361 milyon 357 min ABŞ dolları köçürüb. Ötən ilin eyni dövründə bu rəqəm 408 milyon 282 min dollar olub.

Əvvəlki illərdəki kimi, Azərbaycandan ən çox pul köçürülən ölkə Türkiyə olub, lakin ciddi azalma ilə. Ötən ilki 118 milyon 90 min dollardan 104 milyon 476 min dollara qədər.

Üçüncü yerdə olan ABŞ-a köçürmələr isə artıb: 2024-cü ildəki 44 milyon 991 min dollara qarşı 2025-ci ildə 55 milyon 706 min dollar.

Gürcüstan və Azərbaycana Rusiyadan pul köçürmələrinin azalmasında əsas rol bu ölkə hakimiyyətinin əmək miqrantlarına qarşı siyasətinin qat-qat sərtləşdirilməsi,

bir çox hallarda hüquq-mühafizə orqanlarının özbaşınalıklarına qədər uzanmasıdır. Xüsusilə 2024-cü ilin dekabrından Azərbaycan təyyarəsinin Qroznı səmasında vurulmasından sonra Rusiyada azərbaycanlılara qarşı münasibət hüquq müstəvisindən tamamilə kənarlaşıb: Rusiyanın müxtəlif bölgələrində Azərbaycan diasporunun liderləri qondarma ittihamlarla həbs olunub, hətta bəzi şəxslər polis tərəfindən döyülərək öldürülüb. Ardınca Moskva, Sankt-Peterburq kimi iri şəhərlərdə azərbaycanlıların çalışdıqları ticarət mərkəzlərinə aramsız basqınlar, qanunsuz həbslər həyata keçirilib. Bu təzyiqlər Azərbaycandan Rusiyaya miqrasiyanı xeyli azaldıb. Rəsmi məlumata görə, 2025-ci ilin üçüncü rübündə Azərbaycan vətəndaşları Rusiyaya 99 min səfər ediblər ki, bu da 2024-cü ilin eyni dövründəki 144 min səfərlə müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə azdır.

Üstəlik, Rusiya cəmiyyətində miqrantlara qarşı mənfi münasibətin formalaşdırılması siyasəti ölkədə çalışan əmək miqrantlarının hər addımının izlənməsinə gətirib çıxarıb. Belə şəraitdə onların vətənə pul göndərişləri də azalıb.

Eyni zamanda, Rusiyada sanksiyaların təsiri ilə gəlirlərin artımı yavaşayıb, inflyasiya sürətlənib. Nəticədə bir qayda olaraq ölkə üzrə orta aylıq maaşdan daha aşağı əmək haqqına işləyən miqrantların da gəlirləri azalıb.

Ermənistan köçürmələrinin azalmanın olmaması 2022-ci ildə Qərbin sanksiyaları başlayandan Rusiyanın bu ölkədən qadağan olunmuş

malları almaq üçün istifadə etməsi ilə bağlıdır. Bu proses iki ölkə arasındakı qarşılıqlı ticarətin on dəfələrlə artması ilə müşayiət olunur. Bu zaman Ermənistandan Rusiyaya ixracda artım daha yüksəkdir.

Digər tərəfdən, sanksiyalara görə xarici tərəfdaşları ilə işləyə bilməyən on minlərlə Rusiya IT mütəxəssisi rahat şərtlər təklif edən Ermənistan yerləşib. Onlar da qarşılıqlı əlaqələrin saxlanmasıda əhəmiyyətli rol oynayırlar.

Qeyd edək ki, Azərbaycana və Gürcüstan pul köçürmələri azalsa da, Rusiyadan ümumilikdə xaricə pul köçürmələrində ciddi artım var. Rusiya Mərkəzi Bankının məlumatına görə, 2025-ci ilin birinci yansında Rusiyadan beynəlxalq pul köçürmələri 31,2 milyard dollar təşkil edib ki, bu da Asiyaya 25 faiz, MDB-də isə 18 faiz artım deməkdir.

Ümumiyyətlə, fiziki şəxslərin xaricdən pul köçürmələri Özbəkistan, Qırğızıstan, Gürcüstan, Ermənistan və digər ölkələrdə ÜDM-də kifayət qədər böyük paya malikdir. Bu, əhəlinin gəlirlərində mühüm rol oynamaqla, sosial vəziyyətin yaxşılaşmasında əhəmiyyətli payı olan bir mənbə kimi çıxış edir. Təəssüf ki, Azərbaycanda bu mənbədən gəlirlər getdikcə azalır. Bu isə yerli biznes mühitinin əlverişsiz olması ilə birbaşa bağlıdır. Xaricdə işləyən soydaşlarımız ölkədə normal biznes şərtləri olmadığına görə yığıqları vəsaitləri elə olduqları ölkələrdə hansısa sahəyə yatırmağa üstünlük verirlər. Məsələn, Türkiyədə işləyib pul qazanan şəxslər qazandıqları pulu gətirib Azərbaycanda hansısa sahəyə yatırmaqdan, orada

ən pis halda daşınmaz əmlak əldə etməyə yönəltməyə üstünlük verirlər. Halbuki Rusiyada, Türkiyədə, son vaxtlar Avropada getdikcə artan azərbaycanlı miqrantların qazancını Azərbaycanda kiçik

sahibkarlığın inkişafında mühüm təkan verən amilə çevrilə bilər. Bunun üçün azad və rəqabətli sahibkarlıq mühitinin olması yeterlidir...

Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"

Enerji istehsalı beş dəfədən çox artacaq

Global elektrik enerjisi istehsalı 2050-ci il üçün 2024-cü ildəki 31 345 TWh/saatdan 57 556 TWh/saata qədər artacaq ki, bu da təxminən 83,6% artım deməkdir.

Bu barədə "APA-Economics" Neft İxrac Edən Ölkələr Təşkilatının (OPEC) məlumatlarına istinadən xəbər verir.

Enerji istehsalında ən böyük artımın digər bərpa olunan enerji mənbələrindən (əsasən külək və günəş enerjisi) gələcəyi gözlənilir. Belə ki, qeyd olunan göstərici 2024-cü ildəki təxminən 4 931 TWh/saatdan 2050-ci ilə qədər təxminən 21 082 TWh/saata qədər artaraq (5 dəfədən çox artım) 26 013 TWh/saata qədər artacaq.

"Bu o deməkdir ki, yeni artan global elektrik enerjisi istehsalının təxminən 80%-nin bərpa olunan enerji mənbələrindən (əsasən külək və günəş enerjisi) gələcəyi proqnozlaşdırılır", - məlumatda qeyd olunur.

Lakin, bütün enerji mənbələri artan elektrik enerjisi tələbatını ödəmək üçün vacibdir. Elektrik enerjisi istehsalında qeyri-mədən (qeyri-ənənəvi - red.) yanacaqlarının payının 2024-2050-ci illər arasında 42%-dən 67%-ə qədər artacağı gözlənilir.

200 manat yardım nə vaxt veriləcək?

Dekabr ayının müavinət, təqaüd və ünvanlı dövlət sosial yardımları ödənilib. Bu barədə Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Sosial Müdafiə Fondu (DSMF) məlumat yayıb.

Prezident cənab İlham Əliyevin Sərəncamına əsasən, ünvanlı sosial yardım alan ailələrin hər birinə Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il bayramı münasibətilə birdəfəlik maddi yardım (200 manat) verilməsi nəzərdə tutulub ki, bu maddi yardım da dekabrın 30-dək ödəniləcək. Qeyd edək ki, bundan əvvəl, dekabrın 10-da Bakı, Sumqayıt şəhərləri, Abşeron rayonu, Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə dekabr ayının pensiyaları, 19-da digər bölgələrdə yaşayan pensiyaçıların və güzəştli şərtlərlə pensiya təyin edilmiş şəxslərin dekabr ayı üzrə pensiyaları ödənilib.

MUSAVAT

Son səhifə

N 237 (8847) 27 dekabr 2025

De k a b r

Dünyanın ən soyuq yeri açıqlandı: Rusiyada bu şəhər dondu

Hazırda Yer kürəsində ən aşağı temperatur Yakutiya'da müşahidə olunur. Burada temperatur -56°C -yə düşüb. Bulun rayonunun (Saxa respublikası) mərkəzi Tiksidə məktəblər və uşaq bağçaları bağlanıb. Qeyd olunur ki, yaxın günlərdə meteoroloqlar Yakutiya'da temperaturun -60°C -yə çatacağını proqnozlaşdırırlar.

Bu insanlar yata bilmirlər

Oulu Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, mərhəmətli insanlar yuxusuzluq və digər yuxu pozğunluqlarından daha az əziyyət çəkirlər. Bu, araşdırmanın nəticələrinə əsasən qeyd olunub.

Bu elmi iş üçün alimlər "Young Finns Study"-nin məlumatlarından istifadə ediblər. O, hələ 1980-ci ildə başlayıb və bu müddət ərzində orada 1962-1977-ci il təvəllüdü 3596 nəfər iştirak edib. 1056 nəfərin yuxu keyfiyyəti ilə bağlı məlumatlar təhlil edilib.

Tədqiqatçılar mərhəmətli insanların yuxu pozğunluğundan əziyyət çəkmə ehtimalının bütün digər subyektlərə nisbətən daha az olduğunu qeyd ediblər. Ancaq buna baxmayaraq, depressiyanın olması, xarakter xüsusiyyətlərindən asılı olmayaraq hər hansı bir insanın yuxu keyfiyyətini pisləşdirə biləcəyi də müəyyən edilib.

Çayı belə içəndə mədə xərçəngi yaradır

Çinin Paytaxt Tibb Universitetinin alimləri tərəfindən aparılan araşdırma çay və qəhvənin çox isti halda içilməsinin mədə xərçəngi riskini yüksəltdiyini göstərib. Nəticələr "Food & Function" jurnalında dərc olunub.

Tədqiqat UK Biobank layihəsinin məlumatları əsasında həyata keçirilib. 12 il müddətində 328 mindən çox insanın sağlamlıq göstəriciləri izlənilib. İstirakçıların gündə neçə fin-

can və hansı temperaturda içki qəbul etdiyi qeyd olunub. Məlum olub ki, gündə 8-9 fincandan çox isti içki içənlərdə mədə xərçəngi riski 54% artıb. Çox isti içkiləri davamlı qəbul edən şəxslərdə risk isə iki dəfədən artıq yüksəlir.

Alimlər bildirir ki, nəticələr yaş, həyat tərzini və siqaret istifadəsi kimi faktorlar nəzərə alınandan sonra da dəyişməyib. Riskin əsas səbəbi mədə selikli qişasının uzun müddət isti içkilərlə zədələnməsidir.

Tədqiqatçılar xərçəng riskini azaltmaq üçün çay və qəhvəni bir qədər soyududan sonra içməyi tövsiyə edirlər.

Ev sahibini basdırıb, üstündə it damı tikdi - Xaçmazda dəhşətli qətl

Xaçmazda 2 il öncə itkin düşən şəxsin qətlə yetirilməsinə dair hadisənin bəzi detalları üzə çıxıb. Musavat.com-un "Shimal News"-a istinadla verdiyi məlumata görə, araşdırmalar zamanı belli olub ki, Ə. Əkbərov bir müddət əvvəl ailəsindən ayrılıb və ona məxsus evdə şübhəli S. Həsəneliyev kirayəçi kimi yaşayıb.

Belə ki, usta işləyən kirayəçi ev sahibini ov tüfəngi ilə qətlə yetirdikdən sonra cinayətin izini itirmək üçün aqlaşığızma üsula əl atıb. O, meyiti evin həyətinə basdırıb və həmin yerin üzərində it damı inşa edib.

Hadisədən sonra Ə.Əkbərovun taleyi ilə maraqlanan şəxslərə isə kirayəçi yalan məlumatlar verib. O, ev sahibinin aliment borcları olduğu üçün hüquq-mühafizə orqanlarından gizləndiyini iddia edib. Aparılan araşdırmalar zamanı müəyyən edilib ki, Ə. Əkbərov 3 il ərzində aliment ödəmədiyi üçün hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən axtarıbda olub.

Əməliyyat tədbirləri nəticəsində isə onun kirayəçisi Surəddin Həsəneliyev tərəfindən ov tüfəngi ilə qətlə yetirildiyi və meyitinin evin həyətinə basdırıldığı üzə çıxıb.

Sovet dövrünün yolkə oyuncaqları təhlükə saçır

Musavat.com xəbər verir ki, 1920-1930-cu illərdə SSRİ-də istehsal olunmuş bezi yolkə oyuncaqları bu gün gözənilməz risk mənbəyi kimi gündəmə gəlib. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, həmin dövrdə hazırlanmış bəzək əşyalarının bir qismi alfa şüalanması yayan radioizotoplar və fosforlu boyalarla rənglənib. Bu boyaların tərkibində az miqdarda radioaktiv maddələrin olması ehtimal edilir.

Alimlər yalnız sonrakı illərdə bu maddələrin insan sağlamlığı üçün zərərli olduğunu sübut edə biliblər. Təhlükənin əsas məqamı ondan ibarətdir ki, köhnə boyanın mikroskopik hissəcikləri zamanla aşınaraq havaya qanşa və nəfəs yolu ilə orqanizmə daxil ola bilər.

Bildirilir ki, oyuncaqlar qapalı qutularda saxlanıldıqda risk xeyli azalır. Buna baxmayaraq, mütəxəssislər SSRİ dövründən qalma vintaj yolkə oyuncaqlarının dozimetrlə yoxlanılmasını tövsiyə edirlər.

Bunları bilirsinizmi?

- * Hava olmadığına görə Ayda səş yayılır.
- * Enerji yunancadan tərcümədə iş, fəaliyyət deməkdir.
- * İmperator pinqvinləri suda 265 m dərinliyə baş vura bilərlər.
- * İran xalqına məxsus Çehil Tultı kitabı 11001 gecə» nağılları əsasında qələmə alınmış və 40 nağıl daxil edilib.
- * Cins parçadan ilk dəfə gəmi yelkəni hazırlanıb.
- * Malta ölkəsində həftə günlərinin adları arəb, ayların adları isə İtaliya dillərindən alınma sözlərlə ifadə olunur.
- * Dünyada ən böyük arxipelag İndoneziyadır.
- * İlk məktəb zəngini şüşədən Pifaqor hazırlamışdır.
- * "Mədəni" sözü Mədinə sözündən götürülərək "şəhəri" deməkdir.
- * Kalka kağızının hazırlanmasında yarımfabrikat kimi batist parçasından istifadə edilir.
- * Kirpi ilin 236 gününü yatır.
- * Qərənfil və qızılgül eyni güldən qoyduqda ətiləri itir.
- * Fotoaparat yeni yarandığı vaxtda şəkil çəkdirenlərin önün qarşısında 20 dəq. dayanmalı olurdular.
- * Yunan və gürcü əlifbasında böyük hərf yoxdur.
- * İlk üstüörtülü hovuz 1742-ci ildə Londonda inşa edilib.
- * Fildə 35, itdə 39, quşlarda 42 rəqəmi bədən temperaturudur.
- * İlk eskalator 1911-ci ildə Londonda açılmışdır.
- * Gökəmlı səyyah Tur Heyerdal səfərə çıxanda aclığını yatırımaq üçün özü ilə həmişə qaz götürürmüş.
- * Ayay adlı meymun cinsinin boyu 40, quyruğu 60 sm olur, həşəratlarla qidalanı.
- * Hindistanda matəm və hüzün rəngi ağ rəngdir.
- * Çin otellərində xidmətçilərə "çay pulu" vermək təhqiir sayılır.

Hərəkətsizlik xərçəng riskini artırırımı?

Son illər aparılan elmi araşdırmalar göstərir ki, fiziki aktivliyin azlığı bir sıra ciddi xəstəliklərin, o cümlədən xərçəngin yaranma riskini artırır. Mütəxəssislərin fikrincə, hərəkətsiz həyat tərzini orqanizmdə maddələr mübadiləsinin zəifləməsinə, artıq çəkinin yaranmasına və immun sisteminin funksiyasının pozulmasına səbəb olur.

Tibb mütəxəssisləri bildirirlər ki, uzun müddət oturmaq həyat tərzini keçirən şəxslərdə xüsusilə yoğun bağırsağa, süd vəzi və uşaqlıq xərçəngi riskinin daha yüksək olduğu müşahidə edilir. Fiziki aktivliyin az olması hormonal balansın pozulmasına və iltihabi proseslərin artmasına şərait yaradır ki, bu da xərçəng hüceyrələrinin inkişafı üçün əlverişli mühit yarada bilər.

Araşdırmalara əsasən, müntəzəm fiziki aktivlik bədənə insulin səviyyəsini tənzimləyir, immun sistemini gücləndirir və xərçəng hüceyrələrinin çoxalmasını qarşısını alan mexanizmləri aktivləşdirir. Gündəlik ən azı 30 dəqiqə orta intensivlikdə fiziki hərəkət sürətli gəzinti, velosiped sürmək və ya yüngül idman sağlamlıq üçün faydalı hesab olunur.

Mütəxəssislər vurğulayırlar ki, hərəkətsizlik təkə xərçəng deyil, eyni zamanda ürək-damar xəstəlikləri, diabet və piylənmə riskini də artırır. Bu baxımdan sağlam həyat tərzinin formalaşdırılması, xüsusilə gənc yaşlardan fiziki aktivliyə üstünlük verilməsi mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Qeyd edək ki, xərçəngin qarşısının alınmasında düzgün qidalanma, zərərli veridşlərdən uzaq durmaq və müntəzəm tibbi müayinələrlə yanaşı, aktiv həyat tərzini əsas qoruyucu amillərdən biridir.

ABŞ-də 400 min dollarlıq lobster oğurlandı

ABŞ-də "Costco" mağazaları üçün nəzərdə tutulan, dəyəri təxminən 400 min dollar olan canlı lobster partiyası oğurlanıb. Logistika şirkəti "Rexing Companies"-nin baş direktoru Dilan Reksinq bildirib ki, Massachusetts ştatının Taunton şəhərindən İllinoys və Minnesota ştatlarındakı "Costco" mağazalarına göndərilən yük təyinat nöqtəsinə çatmayıb. Onun sözlərinə görə, oğurluq mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədilmiş ola bilər.

Hadisə ilə bağlı FBI araşdırmaya başlayıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"-ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAVI: 1.500